

Notitie van Bevindingen bij Deel 3 PKB PMR (2006)

**Kabinetsstandpunt over de
inspraakreacties en het advies op de
Strategische Milieubeoordeling en
Passende Beoordeling Landaanwinning**

Samenvatting

Deze Notitie van Bevindingen bevat het kabinetsstandpunt naar aanleiding van de inspraak op de strategische milieubeoordeling (SMB), inclusief Passende Beoordeling Landaanwinning, bij het aangepast deel 3 van de Planologische Kernbeslissing van het Project Mainportontwikkeling Rotterdam [PKB PMR (2006)]. Tevens bevat de notitie een weergave van het over de SMB en Passende Beoordeling Landaanwinning ingewonnen advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) en het standpunt van het kabinet naar aanleiding daarvan.

Deze notitie geeft gevolg aan de toezegging van de Minister van Verkeer en Waterstaat bij brief van 27 juni 2006 (TK 24691, nr.72) aan de voorzitter van de Tweede Kamer, om het parlement zo spoedig mogelijk na afloop van de inspraakperiode te informeren over het resultaat. Deze notitie voorziet in de wettelijk voorgeschreven verwerking van zowel de reacties op, als het advies over de SMB.

Procedure

De eerder gevolgde PKB-procedure voor PMR is in januari 2005 uitgemond in vernietiging van de in de PKB opgenomen concrete beleidsbeslissingen (cbb's). Het kabinet heeft vervolgens besloten de PKB te herstellen vanaf deel 3 (kabinetsstandpunt) en in de PKB geen cbb's op te nemen. Het kabinet heeft deel 3 van de PKB PMR (2006) samen met de SMB en Passende Beoordeling Landaanwinning op 27 juni 2006 aan de Tweede Kamer ter behandeling aangeboden.

Conform inmiddels van kracht geworden regelgeving heeft het kabinet bij het herstel van de PKB een SMB en een Passende Beoordeling Landaanwinning opgesteld. Deze documenten hebben van 4 juli tot en met 14 augustus 2006 voor een ieder ter inspraak gelegen. Tevens heeft de Commissie m.e.r. op 24 augustus 2006 haar advies over de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning uitgebracht. De resultaten van de inspraak en het advies zijn verwerkt in deze Notitie van Bevindingen.

Deze Notitie van Bevindingen vormt de schakel naar de instemming van het parlement met het aangepaste deel 3 van de PKB PMR (2006). Direct na parlementaire behandeling kan deel 4 van PKB PMR (2006) in werking treden en kunnen de vervolgbesluiten gericht op de realisatie van PMR in procedure worden gebracht.

Hoofdpijnen van de inspraak

Naar aanleiding van de ter inzage legging en de inspraakavonden zijn 38 reacties ingebracht. Verschillende reacties zijn verstuurd namens meerdere organisaties, zodat in totaal 51 individuen, organisaties en overheden hebben ingesproken.

Ondanks het feit dat formeel alleen de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning ter inspraak zijn gebracht, reageert een belangrijk deel van de insprekers ook op de PKB tekst. Enkele insprekers betreuren dat de concrete beleidsbeslissingen in de herstelde PKB zijn weggelaten en er daarom geen beroep op de PKB mogelijk is bij de Raad van State.

Op een enkele inspraakreactie na, worden nut en noodzaak van een Tweede Maasvlakte niet ter discussie gesteld. Op de beleidskeuzes van de PKB wordt wel in meerdere reacties ingegaan, en dan met name op het zeereservaat. Sommige insprekers wijzen op de grote omvang en vragen zich af of er geen sprake is van overcompensatie. Anderen richten zich meer op de beperkingen voor recreatie en visserij in de Voordelta als gevolg van het zeereservaat. Voor wat betreft de 750 hectare natuur- en recreatiegebied wordt vooral aandacht gevraagd de inrichting van het gebied en voor de belangen van (agrarische) ondernemers.

Een groot aantal insprekers gaat uitgebreid in op de SMB. Centrale thema's voor belangenorganisaties en gemeenten zijn geluidsoverlast en de toename van (auto)verkeer van en naar de Tweede Maasvlakte door de landaanwinning. Daarnaast maken veel insprekers zich zorgen over de luchtkwaliteit in de Rijnmond. Enkele belangenorganisaties gaan in op de effecten van zandwinning op het (Noordzee) milieu. Op de Passende Beoordeling Landaanwinning en dan met name het deelrapport speciale beschermingszones Waddenzee en Noordzeekustzone wordt uitgebreid gereageerd door enkele belangenorganisaties. Zij stellen onder meer vraagtekens bij de gebruikte modellen en de effectbeoordeling van het transport van slib, nutriënten en vislarven.

Hoofdpijn van het advies van de Commissie m.e.r.

De Commissie meent dat de SMB een toegankelijk document is dat de lezer vlot, overzichtelijk en met uitstekend kaartmateriaal informeert over de projectgeschiedenis. De SMB maakt duidelijk bij welke (milieu)aspecten zich knelpunten voordoen. Ten aanzien van de SMB concentreert de Commissie zich dan ook op de aanbevelingen voor de volgende stappen in de informatievoorziening. Die aanbevelingen hebben voor een belangrijk deel betrekking op de aanpak van de luchtkwaliteit.

De Commissie geeft nadrukkelijk aandacht aan de deelrapporten van de Passende Beoordeling. Ten aanzien van het uitgevoerde onderzoek over de Noordzeekustzone en Waddenzee stelt de Commissie dat "gebruik is gemaakt van de state-of-the-art voor modelontwikkeling en -gebruik, data-analyse en expert judgement". De rapporten geven een verantwoord beeld van de mogelijke effecten door de landaanwinning op de Noordzeekustzone en westelijke Waddenzee voor slibaanvoer, transport van nutriënten en vislarven. De Commissie adviseert tot meer eenduidige, juiste en complete formuleringen te komen bij de eindredactie van de Passende Beoordeling ten behoeve van de behandeling in het vervolgtraject. Voorts beveelt de Commissie aan in het vervolgtraject wat betreft de zandwinning aandacht te besteden aan de gevolgen voor de Voordelta en de Waddenzee/Noordzeekustzone.

Verwerking van de inspraak in SMB, Passende Beoordeling Landaanwinning en/of PKB

De inspraakreacties en het advies van de Commissie m.e.r. geven het kabinet geen aanleiding tot wijziging van het deel 3 (kabinetsstandpunt) van de PKB PMR (2006), zoals dat op 27 juni 2006 ter behandeling aan de Tweede Kamer is toegezonden. Wel is het kabinet geweest op twee onjuiste aanduidingen in de tekst, die leiden tot errata (zie paragraaf 6.2).

Het advies van de Commissie m.e.r. is grotendeels gericht op de kwaliteit van de verdere informatievoorziening bij de besluiten die volgen op de PKB. Uit de aard van het werkterrein van de Commissie volgt dat deze adviezen vooral ingaan op de milieueffectrapportages voor de aanleg en het gebruik van de Tweede Maasvlakte, het milieueffectrapport voor de realisatie van het natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde en op de nadere passende beoordeling voor de landaanwinning. Ook de inspraakreacties leveren belangwekkende aanknopingspunten op voor de vervolgbesluiten, die het draagvlak voor de besluitvorming kunnen vergroten.

De Notitie van Bevindingen completeert de informatievoorziening aan het parlement aangaande de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning bij het kabinetsstandpunt van de PKB PMR (2006). De nu volgende parlementaire behandeling moet leiden tot het deel 4 van de PKB PMR (2006). Dat is het definitieve beleidskader op rijksniveau voor het project Mainportontwikkeling Rotterdam. De PKB PMR (2006) treedt in werking na publicatie in de Staatscourant.

Inhoudsopgave

Samenvatting 3

Inleiding 7

0.1 Procedure 7

0.2 Toelichting bij deze Notitie van Bevindingen 10

1. **Inspraak op en advies over procedure en inpassing SMB/Passende Beoordeling Landaanwinning (hoofdstuk 1 PKB) 11**

1.1 Procesverloop 11

1.2 Herstelroute 12

1.3 Inpassing SMB 14

1.4 Samenhang met vervolprocedures 14

1.5 Inspraak 16

2. **Inspraak op en advies over visie en probleemstelling (hoofdstuk 2 PKB) 17**

2.1 Inhoud/ reikwijdte 17

2.2 Dubbele doelstelling 18

2.3 Alternatieven 19

2.4 Kosten-batanalyse 20

3. **Inspraak op en advies over beleidskeuze Mainportontwikkeling Rotterdam/ inhoud bwb's (hoofdstuk 3 PKB) 21**

3.1 Hoofdlijnen van het kabinetsbesluit 21

3.2 Bestaand Rotterdams Gebied 21

3.3 Landaanwinning 22

3.3.1. Beslissingen 22

3.3.2. Randvoorwaarden 22

3.3.3. Zandwinning 23

3.3.4. Mitigatie en compensatie 25

3.3.5. Realisering 28

3.4 750 hectare natuur- en recreatiegebied 29

3.4.1. Inleiding 29

3.4.2. Zuidflank Rotterdam 29

3.4.3. Noordflank Rotterdam 31

3.4.4. Realisering 32

3.5 Besluitvorming over uitvoerbaarheid en doorzetkracht 33

4. **Inspraak en advies over strategische milieubeoordeling (SMB) 35**

4.1 Algemeen 35

4.1.2. Reikwijdte en detailniveau 35

4.1.3. Diversen 36

4.2 Bestaand Rotterdams Gebied 37

4.3 Landaanwinning 37

4.3.1. Varianten 37

4.3.2. Effecten 38

4.4 750 hectare natuur- en recreatiegebied 45

-
- 4.4.1. Varianten 45
 - 4.4.2. Effecten 46
 - 4.5 Luchtkwaliteit 49
 - 4.6 Cumulatie 52
 - 4.7 Monitoring en evaluatie 52
 - 4.8 Inpassing in PKB 53

 - 5. **Inspraak en advies over passende beoordeling Landaanwinning 55****
 - 5.1 Algemene aspecten 55
 - 5.2 Specifieke punten bij het deelrapport speciale beschermingszones Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/ Kwade Hoek 56
 - 5.3 Specifieke punten bij het deelrapport speciale beschermingszones Waddenzee en Noordzeekustzone 57
 - 5.3.1. Instandhoudingsdoelen 57
 - 5.3.2. Noordzeekustzone 58
 - 5.3.3. Onderzoeksmethode 58
 - 5.3.4. Dynamische processen: slib, nutriënten en vislarven 59
 - 5.3.5. Beoordeling van effecten en cumulatie 61

 - 6. **Gevolgen voor de PKB 63****
 - 6.1 Conclusie 63
 - 6.2 Errata 64

Bijlage 1 - Overzicht insprekers 65

Bijlage 2 - Advies Commissie voor de milieueffectrapportage 67

Inleiding

0.1 Procedure

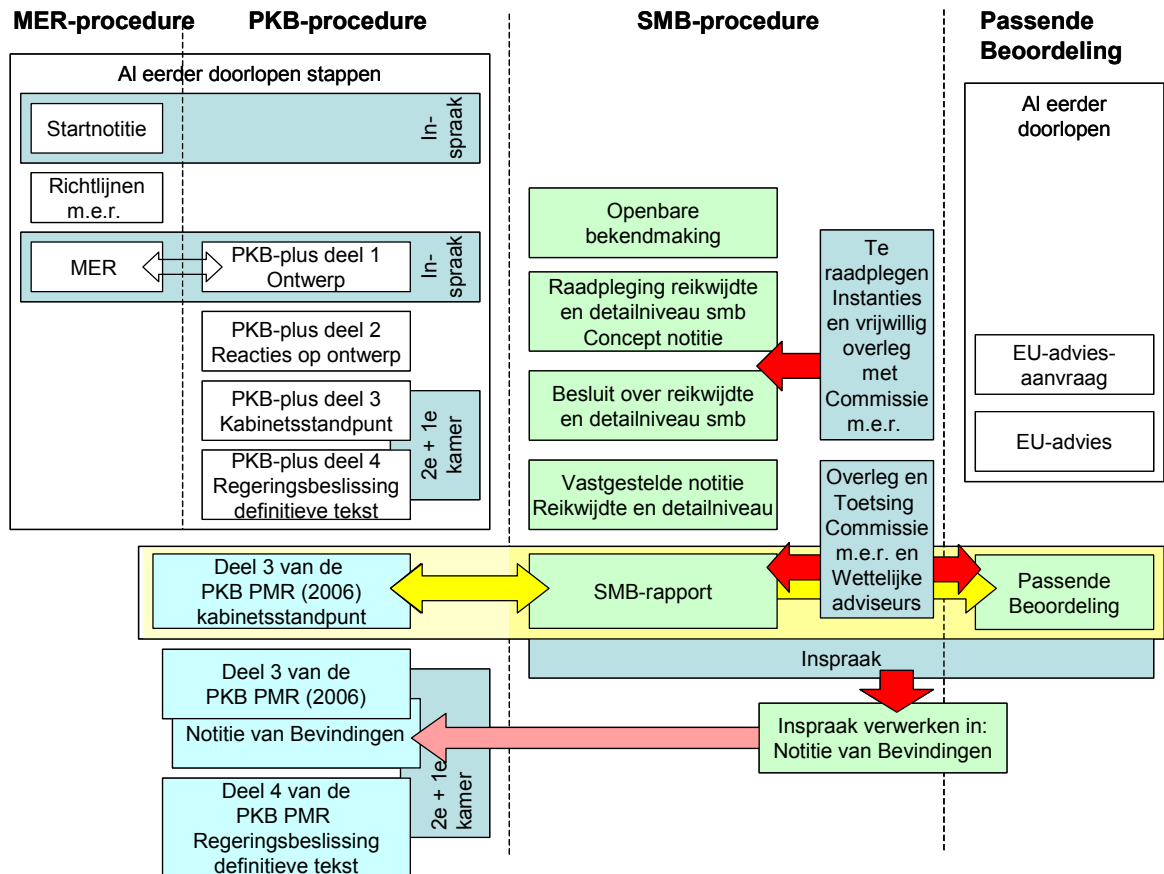
Deel 3 PKB PMR 2006

In een planologische kernbeslissing (PKB) formuleert het kabinet beleid voor de ruimtelijke inrichting van Nederland. In de PKB PMR zijn de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de ontwikkeling van de mainport Rotterdam opgenomen. Aangegeven wordt wat de doelstellingen zijn voor de komende 15 jaar, welke deelprojecten daarvoor moeten worden uitgevoerd en welke ruimtelijke reserveringen, randvoorwaarden en garanties daarvoor nodig zijn.

In september 2003 verscheen de PKB-plus deel 4 voor het project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR). Deze PKB bevatte het kabinetsbeleid na parlementaire behandeling voor de ontwikkeling van mainport Rotterdam, uitgewerkt in een tweetal doelstellingen (versterking van de positie van de mainport en verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving) en een drietal deelprojecten (landaanwinning, Bestaand Rotterdams Gebied en 750 hectare natuur- en recreatiegebied). Na vernietiging van de in de PKB opgenomen acht concrete beleidsbeslissingen door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (januari 2005), heeft het kabinet besloten de PKB te repareren door deze nader te onderbouwen, met inachtneming van de rechterlijke uitspraak. Omdat inhoudelijk geen sprake was van een wezenlijk ander plan, is daarbij uitgegaan van "herstel vanaf deel 3", het kabinetsstandpunt dat aan het parlement wordt voorgelegd. Het vervolgens uitgevoerd onderzoek om de kennislacunes aan te vullen en actualisaties te verwerken, heeft bevestigd dat kan worden volstaan met een in essentie ongewijzigde PKB. De aangescherpte jurisprudentie op het gebied van luchtkwaliteit in combinatie met het strakke tijdschema noopte echter tot omzetting in het herstelde deel 3 PKB PMR (2006) van de concrete beleidsbeslissingen in beslissingen van wezenlijk belang. In de brief van 3 mei 2006 (TK 24691 nr. 70) onderbouwt het kabinet deze keuze. De Tweede Kamer heeft in een Algemeen Overleg 15 juni 2006 met deze herstelroute ingestemd.

Als onderdeel van het herstelproces is de PKB vanwege (de implementatie van) Europese richtlijnen onderworpen aan een passende beoordeling en een strategische milieubeoordeling. Hierbij is rekening gehouden met het eerder opgestelde milieueffectrapport en de advisering daarover.

Het kabinet heeft deel 3 van de PKB PMR (2006) vastgesteld op 16 juni 2006. Bij brief van 27 juni is dit kabinetsstandpunt, vergezeld van de SMB (met inbegrip van de Passende Beoordeling Landaanwinning en achterliggende rapporten) aangeboden aan de Tweede Kamer met het oog op een zo spoedig mogelijke behandeling. Daarbij is deze Notitie van Bevindingen aangekondigd, waarin de inspraak- en adviesreacties zijn opgenomen, evenals het kabinetsstandpunt naar aanleiding van deze reacties. In figuur 1 staat het gehele traject van de PKB PMR weergegeven.

Figuur 1: Traject van de PKB PMR (2006)

Ter inzage legging

De PKB PMR doorloopt de procedure van de planologische kernbeslissing, die is beschreven in artikel 2a van de wet op de Ruimtelijke Ordening. In 2001 is de inspraakprocedure voor de totstandkoming van de PKB-plus al doorlopen, welke uiteindelijk heeft geresulteerd in de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in januari 2005. De formele aanleiding voor de inspraak is derhalve niet gelegen in de PKB-procedure, maar komt voort uit de uitspraak van de Raad van State voor wat betreft de passende beoordeling en gewijzigd recht voor wat betreft de SMB-richtlijn.

In de speciaal hiervoor opgestelde procedurewijzer is toegelicht dat het versterken van de mainport Rotterdam (met respect voor natuur en milieu en de kwaliteit van de leefomgeving in Rijnmond) vele belangen van burgers, organisaties, overheden en bedrijven raakt. Bij alle besluiten die over PMR moeten worden genomen, zullen deze belangen zo goed mogelijk worden afgewogen. De procedurewijzer is opgesteld om inzicht te bieden in deze besluitvormingsprocedures, waarbij de belangen naar voren kunnen worden gebracht. Tevens is in de procedurewijzer toegelicht welke documenten in de zomer van 2006 open stonden voor inspraak (waarbij deel 3 PKB PMR (2006) als onderliggend document gold). Dit zijn de beoordelingen waarin de gevolgen van de PKB PMR (2006) voor milieu en natuur in hoofdlijnen zijn vastgelegd. Het betreft de volgende documenten:

- Strategische milieubeoordeling bij deel 3 PKB PMR (2006)
- Passende beoordeling Landaanwinning – Deelrapport speciale beschermingszones Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/ Kwade Hoek
 - Basisrapport “Advies over natuurcompensatie bij een Tweede Maasvlakte”

-
- Passende beoordeling Landaanwinning – Deelrapport Waddenzee en Noordzeekustzone
 - Basisrapport “Effecten van Maasvlakte 2 op de Waddenzee en Noordzeekustzone: Spoor 1, resultaten gedetailleerd modellenonderzoek”
 - Basisrapport “Effecten van Maasvlakte op de Waddenzee en Noordzeekustzone: Uitwerking in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn
 - Resultaten internationale audit/ Results external audits

In de periode van 4 juli tot en met 14 augustus 2006 hebben eerdergenoemde documenten, overeenkomstig de daarvoor geldende voorschriften in de SMB-richtlijn, de Wet milieubeheer en de Algemene wet bestuursrecht, ter inzage gelegen op meer dan veertig locaties in bibliotheken en overheidsgebouwen van rijk, provincies (Zuid-Holland, Zeeland en Friesland) en (met name Rijnmond- en Wadden-) gemeenten.

Daarnaast konden deze en andere relevante documenten worden geraadpleegd via internet (www.mainport-pmr.nl en www.inspraakvenw.nl).

Het kabinet heeft het publiek daarbij uitgenodigd te reageren op twee inspraakvragen:

- Kunt u zich vinden in de conclusies uit de strategische milieubeoordeling en de passende beoordeling Landaanwinning?
- Vindt u dat de beide beoordelingen voldoende zijn verwerkt in deel 3 van de PKB PMR (2006)?

Informatiebijeenkomsten en inspraakavonden

In de periode van 4 juli tot en met 14 augustus 2006 organiseerde het ministerie van Verkeer en Waterstaat inspraakavonden in het plangebied, op de volgende locaties en data:

- 11 juli in Oostvoorne;
- 13 juli in Rotterdam.

De formele inspraak werd tijdens deze avonden voorafgegaan door informatiebijeenkomsten en presentaties over de conclusies van de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning en over deel 3 van de PKB PMR (2006)¹. Tijdens de inspraakavonden is er gelegenheid geweest tot het indienen van mondelinge inspraakreacties². Deze reacties zijn verzameld en samen met de schriftelijk ingediende zienswijzen gebundeld en liggen ter inzage op dezelfde locaties als de inspraakdocumenten. De verslagen van de inspraakbijeenkomsten en de totale inspraakbundel zijn ook gepubliceerd op de genoemde internetadressen.

Inspraak

Naar aanleiding van de ter inzage legging en de inspraakavonden heeft het ministerie van Verkeer en Waterstaat 38 reacties ontvangen. Verschillende reacties zijn verstuurd namens meerdere organisaties, zodat in totaal 51 individuen, organisaties en overheden hebben ingesproken. Eén inspraakreactie is op verzoek vertrouwelijk behandeld, hetgeen betekent dat de naam van deze inspreker niet bekend wordt gemaakt.

Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage

In haar brief van 28 juni 2006 heeft de directeur-generaal Transport en Luchtvaart van het ministerie van Verkeer en Waterstaat, namens de coördinerend minister, aan de Commissie m.e.r. gevraagd om advies uit te brengen over het milieurapport dat in het kader van de SMB is opgesteld en over de deelrapporten die de Passende Beoordeling Landaanwinning vormen.

¹ Totaal hebben dertig mensen de beide bijeenkomsten bezocht.

² Totaal zijn er vijf mondelinge reacties.

Op 24 augustus 2006 heeft de Commissie haar advies over het milieuraapport en de passende beoordeling uitgebracht. Dit advies is opgenomen als bijlage 2.

Vervolg op de PKB-procedure

De inspraakreacties en het advies van de Commissie m.e.r. geven het kabinet geen aanleiding tot wijziging van het deel 3 (kabinetsstandpunt) van de PKB PMR (2006), zoals dat op 27 juni 2006 ter behandeling aan de Tweede Kamer is toegezonden. Wel is het kabinet gewezen op enkele foutief geplaatste of gespelde teksten, die leiden tot errata (zie hoofdstuk 6 van deze Notitie van Bevindingen).

Het advies van de Commissie m.e.r. is grotendeels gericht op de kwaliteit van de verdere informatievoorziening bij de besluiten die volgen op de PKB. Uit de aard van het werkterrein van de Commissie volgt dat deze adviezen vooral ingaan op de milieueffectrapportages voor de aanleg en het gebruik van de Tweede Maasvlakte, het milieueffectrapport voor de realisatie van het natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde en op de nadere passende beoordeling voor de landaanwinning. Ook de inspraakreacties leveren belangwekkende aanknopingspunten op voor de vervolgbesluiten.

De parlementaire behandeling van het nu voorliggende kabinetsstandpunt van de PKB PMR (2006) moet leiden tot het deel 4 van de PKB PMR (2006). Dat is het definitieve beleidskader op rijksniveau voor het project Mainportontwikkeling Rotterdam. De PKB PMR (2006) treedt in werking na publicatie in de Staatscourant.

0.2 Toelichting bij deze Notitie van Bevindingen

In deze Notitie van Bevindingen wordt ingegaan op de reacties naar aanleiding van de ter inzage legging van de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning, inclusief onderliggende documenten. Het kabinet heeft ernaar gestreefd om op hoofdlijnen aandacht te besteden aan alle reacties en om recht te doen aan de verscheidenheid daarvan.

Overigens was het kabinet formeel niet verplicht om de ingediende zienswijzen ten aanzien van deel 3 PKB PMR (2006) in overweging te nemen, daar de inspraakprocedure inzake het ontwerp van het kabinetsstandpunt reeds in 2001 heeft plaatsgevonden. Desondanks heeft het kabinet de ingebrachte reacties op de PKB wel betrokken in deze Notitie van Bevindingen.

De voorliggende Notitie van Bevindingen heeft, vanaf het volgende hoofdstuk, een opbouw die deels is ontleend aan de structuur van deel 3 van de PKB PMR (2006). Mede naar aanleiding van de reacties en het advies zijn in de Notitie van Bevindingen wel een aantal extra hoofdstukken en paragrafen opgenomen, met name om de reacties op de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning zelf goed tot hun recht te laten komen.

Elke paragraaf vanaf hoofdstuk 1 van de Notitie van Bevindingen is als volgt onderverdeeld:

- a) Reacties
- b) Kabinetsstandpunt

In onderdeel a) zijn de hoofdlijnen uit de reacties en het advies van de Commissie m.e.r. samengevat. In de kantlijn staan de nummers weergegeven die corresponderen met het overzicht van insprekers in bijlage 1. Het advies van de Commissie m.e.r. is gecodeerd met 'C'. Onderdeel b) is het standpunt van het kabinet naar aanleiding van de ingebrachte reacties. Ook dit standpunt is zo beknopt mogelijk verwoord, om recht te doen aan de essentie en de toegankelijkheid te waarborgen.

1. Inspraak op en advies over procedure en inpassing SMB/Passende Beoordeling Landaanwinning (hoofdstuk 1 PKB)

1.1 Procesverloop

a) Reacties

- C Naar de mening van de Commissie m.e.r. staat in de PKB helder verwoord welke positie deze inneemt in de procedure. Bijlage 4 bij de PKB is van nut om 'stake holders' te informeren hoe met hun aandachtspunten is omgegaan sinds de vaststelling van de oorspronkelijke PKB-plus.
- 10, 16 De Zuid-Hollandse Milieufederatie en het Productschap Vis spreken hun waardering uit voor de manier waarop maatschappelijke organisaties betrokken zijn geweest bij de totstandkoming van de Passende Beoordeling en de herstelde PKB. De Zuid-Hollandse Milieufederatie benadrukt te hebben ingestemd met het in juni afgeleverde advies van het Overleg Maatschappelijke Partijen aan de Tweede Kamer. Het Productschap Vis beklemtoont dat de betrokkenenheide van maatschappelijke organisaties bij het proces niet betekent dat de visserijsector instemt met natuurcompensatie in de vorm van een zeereservaat en de onderbouwing hiervoor.
- 10, 12 De gemeente Goedereede wijst erop dat de grote stapel stukken ondoorzichtig is en mist een duidelijke leidraad. Het Productschap Vis vindt ook dat de complexiteit van de PKB problemen geeft voor betrokken burgers en partijen om betekenisvol te kunnen inspreken. Het Productschap Vis wijst er daarnaast op dat vissers uit lidstaten die toegang hebben tot de Voordelta ook bij de inspraakprocedure betrokken moeten worden.

b) Kabinetsstandpunt

De besluitvorming over een omvangrijk project als PMR is complex, zoals diverse insprekers opmerken. Voor betrokkenen is het lastig om in de stapel stukken en het samenstel van besluiten goed de weg te vinden. De Commissie m.e.r. is overigens positief over de toegankelijkheid van de PKB en de SMB en geeft voor de Passende Beoordeling Landaanwinning aanbevelingen voor een eindredactie met eenduidige, juiste en complete formuleringen. Het kabinet onderkent de complexiteit en spant zich in om de besluitvorming zo toegankelijk en doorzichtig mogelijk te maken. In het Overleg Maatschappelijke Partijen is, getuige de opmerking van de Zuid-Hollandse Milieufederatie en het Productschap Vis, het proces op een goede wijze gevoerd. De aanbevelingen van de Commissie m.e.r. zullen worden ingebracht in het coördinatieoverleg tussen de betrokken overheden waarin de vervolgbesluitvorming wordt begeleid.

Om aan belangstellenden en insprekers het belang en de plek van de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning in de totale besluitvorming te verduidelijken, is voorts een 'procedurewijzer' met de stukken verspreid. Hierin is onder meer de keten aan besluiten en hun afzonderlijke reikwijdte verwoord. Door een vaste voorzitter te vragen alle (bezwaar)procedures te begeleiden verwacht het kabinet bij te dragen aan de toegankelijkheid van het gehele besluitvormingsproces vanaf de PKB tot en met de belangrijke besluiten over de realisatie van de deelprojecten.

Tot slot reageert het kabinet in deze Notitie van Bevindingen niet alleen op de opmerkingen die betrekking moeten hebben op de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning. Hoewel dit stuk formeel niet voor inspraak open staat, gaat het kabinet ook in op alle reacties die rechtstreeks op de PKB betrekking hebben, om daarmee de samenhang tussen SMB en PKB zo duidelijk mogelijk te maken.

Op de hiervoor aangegeven wijze geeft het kabinet zoveel mogelijk houvast voor de insprekers in, de naar de aard van de zaak, complexe materie.

In het kader van de vervolgbesluiten over het zeereservaat en de zandwinning zal belanghebbenden de mogelijkheid worden geboden hun zienswijze naar voren te brengen. Hiervan kunnen ook de buitenlandse vissers gebruik maken. De buitenlandse visserijorganisaties en betrokken overheden worden geïnformeerd.

1.2 Herstelroute

a) Reacties

- 14, 15, 16, 18, 23, 27, 30, 31 Een vijftal insprekers maakt bezwaar tegen de gevolgde herstelprocedure van de PKB, nu besloten is tot een PKB zonder concrete beleidsbeslissingen. Het ontbreken van een formele bezwarenprocedure en het ontnemen van het recht van beroep bij de Raad van State is in strijd met het principe van goed bestuur en de WRO. Specifiek wordt gewezen op: de salami-techniek, onjuiste toepassing van artikel 39 WRO en de extra lasten voor belanghebbenden omdat zij per bestemmingsplan naar de rechter moeten. De Zuid-Hollandse Milieufederatie wijst er op dat door het vervallen van de cbb's het zwaartepunt van inspraak en eventueel beroep zich zal concentreren op het bestemmingsplan en andere vervolgprocedures.
- 23 Milieudefensie denkt dat in het vervolg de gemeenten bij hun bestemmingsplannen niet gebonden zijn aan de inhoud van de PKB. Er is volgens deze organisatie bijvoorbeeld geen juridische garantie dat de 100 hectare in de Vlinderstrik gerealiseerd gaan worden.
- 18 De gemeente Westvoorne is van mening dat de gevolgde werkwijze van een PKB zonder cbb's tot gevolg heeft dat het deelproject Bestaand Rotterdams Gebied niet getoetst wordt aan de intenties en ambities ten aanzien van de leefbaarheidsprojecten.

b) Kabinetsstandpunt

Kort na de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak (26 januari 2005) heeft het kabinet samen met de PMR-partners en na consultatie van de meest betrokken maatschappelijke partijen geconcludeerd dat de inhoud van de PKB nog steeds op een groot draagvlak kan rekenen. Die constatering was voor het kabinet de grondslag om geen nieuw besluit voor te bereiden (PKB deel 1), maar zorg te dragen voor een betere onderbouwing van de besluitvorming en de procedure te hervatten vanaf PKB deel 3 (kabinetsstandpunt na inspraak op ontwerp).

Bij het onderzoek dat nodig was voor de onderbouwing, is gebleken dat de resultaten daarvan rechtvaardigen dat de PKB in essentie ongewijzigd blijft. Op grond hiervan is het kabinet van mening dat de inspraak op de PKB, zoals die destijds heeft plaatsgevonden, nog steeds kan gelden als een adequate raadpleging van de samenleving. De reacties zijn ook nu weer in de PKB PMR (2006) opgenomen. Bovendien hebben de SMB en Passende Beoordeling Landaanwinning bij de PKB PMR (2006) wel recentelijk voor inspraak voorgelegd en heeft het kabinet, zoals ook hiervoor is aangeduid, in deze Notitie van Bevindingen ook geen enkele reactie buiten de orde verklaard, zoals op grond van formele argumenten mogelijk is. Derhalve is nogmaals acht geslagen op de diverse opinies uit de samenleving.

In de brief aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van 3 mei 2006 hebben de ministers van Verkeer en Waterstaat en van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer de keuze voor de wijziging van de herstelroute, de planning en de procedure uiteengezet en gemotiveerd. De PKB PMR (2006), die niet op grond van artikel 38 maar op grond van artikel 2a van de WRO wordt voorbereid, bevat geen concrete beleidsbeslissingen en staat derhalve ook niet voor beroep open bij de Raad van State. Een aantal insprekers acht deze keuze voor een PKB zonder concrete beleidsbeslissingen niet juist. Het kabinet verwijst nogmaals naar de argumentatie in de hiervoor genoemde brief en het naar aanleiding daarvan gevoerde Algemeen Overleg in de Tweede Kamer, waarin met de gekozen koers is ingestemd. Naast de hiervoor aangehaalde inspraak en de democratische besluitvorming over de PKB, staan de vervolgbesluiten open voor inspraak en bezwaar/ beroep. Deze vervolgbesluiten zijn meer concreet uitgewerkt en gebaseerd op de dan beschikbare (meest actuele) informatie, hetgeen de kwaliteit van de rechtsbescherming ten goede zal komen. Voor de goede orde wordt nog opgemerkt dat het aantal vervolgbesluiten als gevolg van omzetting van de concrete beleidsbeslissingen in beslissingen van wezenlijk belang niet toeneemt.

De reactie dat met het loslaten van de concrete beleidsbeslissingen ook de juridische garantie voor de realisatie van de Vlinderstrik vervalt, kan ook in meer algemene zin worden opgevat. Het kabinet is zich ervan bewust dat de beslissingen van wezenlijk belang in de PKB PMR (2006) minder directe doorzetkracht voor de vervolgbesluiten hebben dan de concrete beleidsbeslissingen uit de oorspronkelijke PKB-plus. Echter ook de PKB PMR (2006) schept het kader voor de ruimtelijke besluitvorming bij provincies en gemeenten. Het Rijk toetst actief de ruimtelijke plannen van deze andere overheden aan de PKB. Indien daarmee strijdigheid optreedt of indien de andere overheden niet tijdig de gewenste vervolgbesluiten nemen, is het kabinet, zoals ook in de PKB is aangekondigd, bereid om andere instrumenten in te zetten (aanwijzing, Rijksprojectenprocedure en het in de nieuwe Wro beschikbaar komende Inpassingsplan) waar dat nodig is om tot tijdige realisatie te komen. Overigens heeft het kabinet het vertrouwen in de doorwerking van de PKB en de medewerking van de daarbij betrokken bestuursorganen.

Zo blijkt voor het specifieke geval van de Vlinderstrik, dat de doorwerking al voor een deel heeft plaatsgevonden (de 100 hectare is opgenomen in het streek- en regionaal structuurplan "Ruimtelijk Plan Regio Rotterdam 2020"), terwijl de daarop te baseren besluitvorming (bijvoorbeeld de bestemmingsplannen) in ontwikkeling is. In het kader van de Uitwerkingsovereenkomsten zijn door het Rijk, de provincie Zuid-Holland, de stadsregio Rotterdam en de beide betrokken gemeenten (Rotterdam en Berkel en Rodenrijs) afspraken gemaakt die de verwachting rechtvaardigen dat de uitvoering van de 100 hectare volgens planning verder vorm krijgt.

De gemeente Westvoorne maakt in dit verband nog een opmerking over de besluitvorming over het deelproject Bestaand Rotterdams Gebied. Voor dit deelproject is de status van het besluit ten opzichte van het oorspronkelijke besluit (PKB-plus deel 4) niet gewijzigd. Het was en is nog steeds een beslissing van wezenlijk belang. Overigens biedt een dergelijke beslissing, zoals hiervoor al is betoogd, een goed zicht op realisatie.

1.3 Inpassing SMB

a) Reacties

- 27 Het is Stichting Natuurbescherming Vlinderstrik niet duidelijk waarom het MER-Deelnota 750 hectare moest worden geactualiseerd ten behoeve van de SMB.
- 36 Stichting de Noordzee wijst erop dat bij grensoverschrijdende gevolgen het betreffende buurland moet worden betrokken bij het opstellen van het MER en bij de besluitvorming (inspreker verwijst naar artikel 7.38 a tot en met g van de Wet milieubeheer en het Espoo-Verdrag inzake MER in grensoverschrijdend verband dat in 1997 van kracht is geworden).

b) Kabinetsstandpunt

De inpassing van de SMB in de procedure ten aanzien van beide genoemde punten is als volgt:

De actualisatie van het MER-Deelnota 750 hectare in de SMB was ten aanzien van de Noordrand nodig omdat een in het MER genoemd alternatief intussen is afgefallen. Voor de Eendrachtspolder is de planvorming als mogelijke locatie voor waterberging afgerond en in december 2005 is het bestemmingsplan vastgesteld door de gemeenteraad van Zevenhuizen-Moerkapelle. Verder was het nodig de recente wijzigingen in beleid- en regelgeving die van invloed kunnen zijn op de besluiten van het kabinet in kaart te brengen. De Kaderrichtlijn Water is daarvan een voorbeeld.

Voor de betrokkenheid van België bij de SMB-procedure is artikel 7 van de richtlijn 2001/42/EEG van belang. Daarin had voorzien moeten worden als de plannen of projecten aanzienlijke milieueffecten in een andere lidstaat kunnen hebben. Bij het voorliggende project treedt deze milieueffecten echter niet op.

1.4 Samenhang met vervolgpcedures

a) Reacties

- 8, 25, 28, 35 De provincie Zeeland vraagt aandacht voor lopende initiatieven zoals de 'Agenda voor een Deltaprogramma' en de vogelstand in relatie tot de samenhang van de Deltawateren (incl. de Voordelta). Het Hoogheemraadschap Delfland vraagt betrokken te blijven bij de planontwikkeling, met name voor wat betreft de Noordrand, de watertoets en de aansluiting van de PMR bij het project Zwakke Schakels. Volgens LTO Noord kan de planvorming pas slagen als alle gebruikers en maatschappelijke organisaties zich hebben kunnen manifesteren.
- 16 De Zuid-Hollandse Milieufederatie wenst in de vervolgpcedure een passende beoordeling voor de Doorsteekvariant waarin aangetoond wordt dat er maximaal gemitigeerd is en waarin anderzijds een volledig uitgewerkt compensatieplan wordt gepresenteerd.
- 16, 18 De gemeente Westvoorne vindt de gefaseerde aanleg een goede zaak, zodat bij iedere uitbreiding een nut- en noodzaakdiscussie kan plaatsvinden. Ook vraagt de gemeente hoe bij het bestemmingsplan omgegaan wordt met de invulling van de landaanwinning (die door de markt bepaald zal worden). De gemeente vindt het onjuist als straks volgens het bestemmingsplan de zwaarste categorie bedrijven zich kunnen vestigen terwijl milieutechnisch met een grootste gemene deler is gewerkt. Verzoek is om duidelijk aan te geven op welke gedeelten van de landaanwinning, welke categorieën van bedrijven zich mogen vestigen, zodat de milieubelasting voor het naast gelegen gebied zo concreet mogelijk aangegeven kan worden.

-
- 37, 38 Een ondernemer behoudt zich het recht voor om in de vervolgpcedures, bezwaren in te brengen tegen het nieuwe c.q. aangepaste MER.
- C De Commissie m.e.r. adviseert om alsnog te verhelderen hoe de milieu-informatie georganiseerd zal worden bij de planologische besluitvorming inzake de 750 hectare natuur- en recreatiegebied.
- C Verder adviseert de Commissie m.e.r. om de keuze van de 750 hectare natuur- en recreatiegebied en de wijze van waarop gebruiksfuncties gecombineerd worden mee te nemen in de milieu-informatietrajecten bij de bestemmingsplannen die de 750 hectare natuur- en recreatiegebied moeten faciliteren.
- 28, 35 Twee sprekers waaronder LTO Noord zijn van mening dat het plan Mainportontwikkeling Rotterdam pas kan slagen als alle maatschappelijke organisaties zich voldoende hebben kunnen manifesteren. Indien het gebied getransformeerd wordt zonder dat men rekening houdt met de huidige gebruikers zal dit geen recht doen aan de totale planvorming.

b) Kabinetsstandpunt

Vanuit diverse kanten wordt gevraagd om bij de uitwerking van de PKB rekening te houden met een uiteenlopend aantal aspecten, zoals de watertoets, andere projecten, de vogelstand, het type bedrijven dat zich op een bepaald deel van de landaanwinning kan vestigen etc. De Commissie voor de m.e.r. brengt naar voren dat de informatievoorziening omtrent milieu en natuur bij de vervolgbesluiten verder gestalte moet krijgen. Het kabinet acht deze vragen en opmerkingen begrijpelijk, maar beziet deze mede in het licht van de voortschrijdende planvorming.

De PKB is niet het einde van de planvorming, maar stelt kaders voor de realisatie, die op basis van besluitvorming van andere overheden plaats zal vinden. Zonder op alle afzonderlijke vragen en suggesties in te gaan geldt dat de gemaakte opmerkingen met name bij die (vervolg)besluitvorming moeten worden ingebracht of benut. Het Rijk is daarbij niet altijd het bestuursorgaan dat het betreffende besluit voorbereid en neemt. Zo zal de provincie Zuid-Holland het natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde tot stand brengen. Daarbij betreft de provincie de betrokken partijen, waaronder vanzelfsprekend ook LTO-Noord.

Het Rijk is verantwoordelijk voor de compensatie en zal het Hoogheemraadschap Delfland betrekken bij de duincompensatie, mede vanwege de relatie met het project Zwakke Schakels.

Het Rijk zal voorts waar nodig zorg dragen voor voldoende samenhang tussen de diverse te nemen vervolgbesluiten.

Zoals de Commissie m.e.r. aangeeft in haar advies, is het belangrijk dat bij de vervolgbesluiten, zoals de concessie voor de landaanwinning, de ontgrondingsvergunning voor de zandwinning, de bestemmingsplannen voor de landaanwinning en het natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde, adequate informatie over natuur- en milieugevolgen beschikbaar is. Deze zal in daartoe strekkende milieu-effectrapporten worden vastgelegd. Voor de benodigde vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 zal bij de landaanwinning en ontgroning ook opnieuw een passende beoordeling worden opgesteld. Deze passende beoordeling zal zijn geënt op het gedetailleerde ontwerp voor de landaanwinning en de verder uitgewerkte wijze van zandwinning. Bij het opstellen van de Passende Beoordeling zal gebruik worden gemaakt van de informatie zoals die beschikbaar is gekomen via de bij de PKB behorende SMB en Passende Beoordeling Landaanwinning.

1.5 Inspraak

a) Reacties

- 20, 30, 31 In het algemeen betreft een drietal insprekers het tijdstip van de ter inzage legging, die midden in de landelijke vakantieperiode viel.
- 1 De Nijmeegse KanoSportvereniging vindt de kaarten in de pdf-documenten zoals geplaatst op de website nauwelijks leesbaar.
- 20 De Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied betreft dat niemand op de hoorzitting de juiste boekwerken en informatie had ontvangen en er daardoor ook zo weinig belangstellenden waren.

b) Kabinetsstandpunt

Ten aanzien van de inspraakperiode realiseert het kabinet zich dat die deels overlapt met de vakantieperiode. Dat is geen bewuste keuze, maar volgde uit de tijdplanning van het totale project, gericht op een zo voortvarend mogelijke besluitvorming. Door een vooraankondiging te plaatsen in de krant, het houden van een tweetal bijeenkomsten en de beschikbaarheid van de documenten op internet heeft het kabinet getracht een ieder optimaal in de gelegenheid te stellen om te reageren. De opmerking dat de kaarten in de digitale versie minder goed overkomen dan op papier, is het gevolg van de keuze de bestanden niet te omvangrijk te maken.

De tijd tussen het openbaar maken van de stukken en de inspraakavonden was kort, zeker gezien de omvang en complexiteit van de beide rapporten en achterliggende documenten. Daarom ging ook aan de formele inspraak tijdens de avonden een informatieoverdracht vooraf. Vervolgens bestond voor een ieder, ook na de inspraakavonden, nog de mogelijkheid om schriftelijk te reageren gedurende de gehele inspraakperiode van zes weken.

Het kabinet acht de gevolgde procedure goed doorlopen en is ervan overtuigd dat een ieder in voldoende mate in de gelegenheid is geweest om een reactie op de SMB en Passende Beoordeling Landaanwinning in te brengen.

2. Inspraak op en advies over visie en probleemstelling (hoofdstuk 2 PKB)

2.1 Inhoud/ reikwijdte

a) Reacties

36 Stichting de Noordzee waardeert de aandacht voor de milieueffecten van de Tweede Maasvlakte, maar constateert in de documenten toch een serieuze onderschatting van de effecten op de Noordzee en een onderwaardering van de Noordzee. Ook vindt deze inspreker dat er gekoppeld aan de Tweede Maasvlakte een verduurzaming van de zeescheepvaart moet plaatsvinden. In haar reactie reikt Stichting De Noordzee mogelijkheden aan om de negatieve effecten van de toenemende zeescheepvaart te mitigeren.

29 De recreatiesector vindt dat de doelstelling van het project moet worden aangevuld met enkele uitgangspunten waardoor de toeristisch-recreatieve sector zekerheid geboden wordt voor de toekomst, schade voor ondernemers voorkomen kan worden en unieke watersportgebieden voor de kust behouden blijven.

b) Kabinetsstandpunt

De Stichting de Noordzee vraagt, geheel in lijn met de inspraak op deel 1 van de PKB-plus in 2001, met diverse voorstellen aandacht voor de 'zeezijde' van de Mainport Rotterdam. Het kabinet heeft destijds al in de startnotitie voor het MER de dubbele doelstelling van het project begrensd. In de woorden van deel 3 van de PKB-plus: 'De maatregelen ter verbetering van de leefomgeving beperken zich tot die maatregelen, die mogelijk worden door de oplossing van het ruimtetekort. Dit is mede gedaan, omdat in andere beleidskaders, zoals het Noordzeebeleid en het internationaal milieuoverleg over zeescheepvaart, reeds aandacht wordt geschonken aan het Noordzeemilieu en aan emissies van de zeescheepvaart.'

Het kabinet ziet in de reacties op de SMB en Passende Beoordeling Landaanwinning geen aanleiding om de reikwijdte van de PKB alsnog te verruimen. Dit standpunt is inmiddels verder versterkt door de uitkomst van de Passende Beoordeling voor het onderdeel Waddenzee en Noordzeekustzone, waarin wordt geconcludeerd dat geen significante effecten zijn te verwachten voor de Natura 2000 gebieden.

Bij de suggestie om de emissies van de zeescheepvaart nader te bezien wordt hier aangetekend dat vanuit de optiek van luchtkwaliteit daaraan aandacht wordt geschonken, aangezien de zeescheepvaart een extra bron is voor verontreiniging in het Rijnmondgebied zelf.

Ook ziet het kabinet geen aanleiding om de wens van de recreatiesector te honoreren om de doelstellingen van het project aan te vullen. De dubbele doelstelling van het totale project omvat voor de recreatie, met het deelproject voor de 750 hectare natuur- en recreatiegebied en de leefbaarheidsprojecten binnen BRG, een stevig pakket dat in goed evenwicht staat met de projecten voor de ontwikkeling van de mainport.

2.2 Dubbele doelstelling

a) Reacties

- 14, 18, 30, 31 Een viertal insprekers gaat in op de verslechtering van de leefomgevingskwaliteit, die nu de toegestane normen al overschrijdt. De Stichting tot Behoud van het huidige Rijnmondgebied noemt het een valse voorstelling van zaken dat de aanleg van de Tweede Maasvlakte een verbetering voor de bevolking inhoudt, terwijl sprake is van een significante verslechtering het geval is. De gemeente Westvoorne is van mening dat er compensatie moet plaats vinden daar waar de leefbaarheid direct nadelig wordt beïnvloed als gevolg van niet-mitigeerbare significante effecten op gebied van geluid, stank, fijn stof etc.. De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne is van mening dat de cumulatie van emissies leidt tot overschrijding van Europese normen en dat dit op korte termijn niet verminderd kan worden door wettelijk instrumentarium of nieuwe technieken. De Vereniging wil voorts dat er ingezet wordt op projecten met realiteitszin die de kwaliteit van het milieu verbeteren.
- 20 De Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied vindt dat de Tweede Maasvlakte niet moet worden aangelegd, omdat het project geen kwaliteitsimpuls inhoudt voor de omgeving, de noodzakelijke infrastructuur voor het functioneren als doorvoerhaven en transitoland ontbreekt en de effecten op natuurwaarden en milieubelasting te hoog zijn. De Tweede Maasvlakte heeft ernstige onomkeerbare gevolgen voor natuur en milieu, zowel voor de regio als op landelijk niveau.
- 18 De gemeente Westvoorne vindt dat het deel van de dubbeldoelstelling van PMR gericht op verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving vooralsnog ver achterblijft ten opzichte van het andere deel, de versterking van de mainport Rotterdam.
- 12 De gemeente Goedereede geeft aan dat alles gedaan wordt om de positie van de mainport Rotterdam te versterken en de kwaliteit van de leefomgeving van Rotterdam te verbeteren, terwijl het leefklimaat er voor de gemeente Goedereede per saldo op achteruit zal gaan.

b) Kabinetsstandpunt

Het kabinet komt op grond van de informatie zoals verstrekt in de PKB en de Passende Beoordeling tot een andere conclusie dan de hiervoor genoemde insprekers. De achteruitgang van de natuur, zoals die wordt verwacht als gevolg van de landaanwinning, wordt zoveel mogelijk voorkomen en de resterende achteruitgang zal worden gecompenseerd. De door de insprekers voorziene achteruitgang van de omgevingskwaliteit valt volgens de SMB binnen de daarvoor geldende normen (zoals voor geluid), dan wel zal ook worden gecompenseerd (zoals voor lucht). De druk op natuur en milieu is derhalve per saldo beperkt en is naar de mening van het kabinet voor de totale Rijnmond in evenwicht met de bijdragen van PMR aan de omgevingskwaliteit die voortkomen uit de aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied en de leefbaarheidsprojecten van het deelproject BRG.

Uit de reacties blijkt dat niet op elke plek wordt ervaren dat de uitvoering van de PKB evenwicht aanbrengt in de dubbele doelstelling. Het is op zich juist dat het kabinet keuzes heeft moeten maken. Voor de locatiekeuze van de 750 hectare natuur- en recreatiegebied is een belangrijk argument geweest de nabijheid van bevolkingscentra. De beschikbaarheid per inwoner over nabijgelegen natuur- en recreatiegebied is in bijvoorbeeld Westvoorne en Goedereede thans al veel gunstiger dan in de noord- en zuidrand van Rotterdam. Dit inzicht is een belangrijk gegeven geweest bij de locatiekeuze voor de 750 hectare natuur- en recreatiegebied op IJsselmonde, de Vlinderstrik en de Schiezone.

Dit evenwicht op het niveau van het totale project neemt niet weg dat lokaal een verslechtering kan optreden. In de Startnotitie PKB-plus/m.e.r. is destijds al aangegeven dat bij de invulling van de leefbaarheidscomponent van de dubbele doelstelling een saldobenadering zal worden toegepast. Dat wil zeggen dat er weliswaar naar wordt gestreefd om de kwaliteit van de leefomgeving in het Rijnmondgebied³ te verbeteren, maar dat dit niet voor alle leefbaarheidsaspecten (milieu, natuur en recreatie en ruimtelijke kwaliteit) en op alle plaatsen het geval zal zijn. Plaatselijk kan dus voor bepaalde aspecten een verslechtering optreden. Het kabinet probeert verslechtering zoveel als mogelijk te voorkomen⁴. Dit geldt bijvoorbeeld voor de problematiek met fijn stof waar bronbeleid wordt geformuleerd om de oorzaken van toename van emissies weg te nemen. Waar dat niet of alleen met grote inspanning mogelijk is, zal, conform het Besluit Luchtkwaliteit 2005, een resterende overschrijding op een andere plek kunnen worden gecompenseerd. Bij dreigende aantasting van natuurlijke waarden is overeenkomstig de Natuurbeschermingswet 1998 ook de eerste aandacht gericht op het voorkomen van deze aantasting, op het mitigeren en pas in de laatste plaats op compenseren. Deze compensatie moet tevens zo dicht mogelijk bij de aantasting plaatsvinden.

Al met al is het kabinet van mening dat per saldo (over het gehele Rijnmondgebied en over het geheel van de leefbaarheidsaspecten) sprake is van een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving.

2.3 Alternatieven

a) Inspraakreactie

14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne ziet in de ontwikkeling in de Eemshaven een reden om de uitbreiding van havenfaciliteiten in West-Nederland aan de orde te stellen en af te zien van de Tweede Maasvlakte.

b) Kabinetsstandpunt

Aan de keuze voor PMR ligt een uitgebreide afweging van alternatieven ten grondslag. Het kabinet is bij de standpuntbepaling in de oorspronkelijke PKB-plus tot de conclusie gekomen dat de keuze zoals die in de PKB is vastgelegd de enige oplossing voor het ruimtetekort van de haven is, die leidt tot de gewenste versterking van de mainport Rotterdam en die niet strijdig is met de doelstelling om de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Zoals al in deel 3 van de PKB PMR (2006) is vermeld heeft ook de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State het alternatievenonderzoek toereikend geacht. De suggestie van de inspreker betreffende de Eemhaven noopt het kabinet niet tot bijstelling van de gemaakte afweging van de alternatieven.

³ Rijnmondgebied wordt hier gebruikt als verzamelterm waar niet alleen de gemeenten van de regio Rotterdam onder vallen, maar ook bijvoorbeeld de gemeente Goedereede.

⁴ Zoals bijvoorbeeld de gebiedsgerichte aanpak in het kader van het deelproject BRG.

2.4 Kosten-batananalyse

a) Reacties

- 7, 23 Een individuele inspreker constateert dat Rotterdam als één van de belangrijkste havengebieden ter wereld een Tweede Maasvlakte nodig heeft, ditzelfde geldt voor de noodzaak van een robuuste economische ontwikkeling. Milieudefensie daarentegen wijst op het feit dat doorvoer van goederen voor de economie weinig oplevert, ten koste gaat van het milieu en derhalve geen sterk plan is.
- 20, 26 Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied is van mening dat als gevolg van een verontrustende lobby voor grote projecten tot de aanleg van de Tweede Maasvlakte besloten wordt zonder dat vaststaat dat deze rendabel zal zijn en zonder evaluatie van de rentabiliteit van Maasvlakte 1. Deze inspreker vindt daarnaast dat de financiering van de Tweede Maasvlakte door het bedrijfsleven zelf op gebracht moet worden en niet door de belastingbetaler.
- 20, 26 De Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied is van mening dat de uitvoering van PMR wellicht een beperkte uitbreiding van de werkgelegenheid in de Rotterdamse haven tot gevolg zal hebben, maar anderszins negatieve gevolgen zal hebben voor de werkgelegenheid in de recreatieve sector. In dit verband wordt opgemerkt dat er op dit moment wordt gezocht naar seizoensverlengende mogelijkheden voor de horecavoorzieningen op de stranden van Voorne en Goeree. Deze ontwikkelingen zijn positief.

b) Kabinetsstandpunt

Ten aanzien van de rentabiliteit van de aanleg van de landaanwinning wordt verwezen naar de voor de PKB-1 uitgevoerde Kosten Baten Analyse (KBA). De uitkomst hiervan was de grondslag voor de keuze in de PKB om netto 1000 hectare haven- en industriegebied mogelijk te maken. Zoals in deel 3 van de PKB PMR (2006) is aangegeven ziet het kabinet op diverse plaatsen steun voor de beleidskeuzen in de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van januari 2005 (inzake het beroep tegen de concrete beleidsbeslissingen). Ook de bevestiging van de gemaakte KBA door het CPB en de actuele prognoses van het Havenbedrijf Rotterdam onderbouwen 'nut en noodzaak' van PMR. Een inspreker is het eens met deze visie van het kabinet. Het kabinet weerspreekt hierbij de inbreng van de andere insprekers. Om niet in herhalingen te vervallen wordt hier verder verwezen naar hoofdstuk 4 Deel 3 PKB PMR (2006) en in het bijzonder paragraaf 4.3.1 onder het subkopje "Nut en noodzaak van PMR".

Het kabinet weerspreekt ook de suggestie dat de belastingbetaler zorg draagt voor de financiering van de Maasvlakte. Van de totale kosten van de landaanwinning (2.994 miljoen euro) draagt de rijksoverheid 638 miljoen euro bij. Daarboven komen de private investering van de bedrijven die zich op de Tweede Maasvlakte gaan vestigen. Voor een volledig overzicht van de kosten en de bijdragen van de diverse partijen wordt verwezen naar de Basisrapportage PMR (peildatum 1 september 2006).

Tot slot het punt over de werkgelegenheid in de recreatiesector. Het kabinet heeft onderzoek in uitvoering waaruit moet blijken óf er werkgelegenheidseffecten zijn als gevolg van de uitvoering van PMR en van welke omvang deze dan zouden hebben. De inzet van het kabinet is verder vooral gericht op het bieden van perspectief aan de recreatiesector, waarbij de versterking van de natuurwaarden kansen biedt. Zodra het rapport over de werkgelegenheid in de recreatiesector definitief is zal in bestuurlijk verband bezien worden welke consequenties aan het rapport dienen te worden verbonden.

3. Inspraak op en advies over beleidskeuze Mainportontwikkeling Rotterdam/ inhoud bwb's (hoofdstuk 3 PKB)

3.1 Hoofdlijnen van het kabinetsbesluit

Geen van de reacties is onder dit onderdeel gerangschikt.

3.2 Bestaand Rotterdams Gebied

a) Reacties

Keuze en afbakening projecten

- 14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne is van mening dat er gezien de huidige (financiële) omvang van de BRG projecten meer middelen zouden moeten worden ingezet voor projecten ter verbetering van de leefbaarheid.
- 5 De Wijkraad van Pernis vindt dat Pernis ten onrechte niet benoemd is als een gebied waar een specifieke gebiedsgerichte benadering wordt ontwikkeld, ondanks bestaande en verwachte milieuproblemen en knelpunten, onder meer met betrekking tot de luchtkwaliteit.
- 18 De gemeente Westvoorne wil als project toevoegen dat de Suurhoffbrug in verband met geluidhinder vervangen wordt door een betonnen brug.
- 2, 3 De Voornse Wind Surf Vereniging en de Werkgroep WIJ hebben behoefte aan meer ruimte voor recreatie op het Oostvoornse Meer en het voormalig autostrand, waar de recreanten nu "met zwarte voeten rondlopen" vanwege de neerslag op het meer. Laatstgenoemde inspreker pleit voor een tweede Oostvoornse Meer op de plaats van het voormalige autostrand, met een boulevard en strand van Rockanje naar de Slufter en concentratie van natuurgebied bij de Voornse duinen.

Toetsbare projectdoelen

- 4, 18 De leefbaarheidsprojecten hebben volgens Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap nog toetsbare doelstellingen nodig. Door het ontbreken van een duidelijk omschreven resultaat kunnen de verwachte (positieve) bijdragen voor natuur en milieu in de SMB niet worden gekwantificeerd en later niet goed worden gemonitord. De gemeente Westvoorne vindt aansluitend dat hierdoor het deel van de dubbeldoelstelling gericht op verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving voornamelijk ver achterblijft ten opzichte van het andere deel, de versterking van de mainport Rotterdam.

b) Kabinetsstandpunt

Keuze en afbakening projecten

Mede grond van de inbreng van de regionale partijen is in de oorspronkelijke PKB inhoud gegeven aan het deelproject "Bestaand Rotterdams Gebied" (BRG). Vervolgens hebben de uitvoerende partijen in de Uitwerkingsovereenkomst BRG (UWO BRG) afspraken gemaakt over de financiering van de projecten en over de wijze waarop ze zullen worden uitgevoerd. Hierbij is vastgelegd dat de gemeente Rotterdam primair verantwoordelijk is voor de uitvoering. Met de UWO BRG liggen de projecten en de middelen die voor deze projecten worden ingezet vast. Nieuwe projecten, waarom enkele insprekers vragen, zijn alleen mogelijk als een van de voorgestelde projecten afvalt of niet uitvoerbaar blijkt. In de UWO zijn regels vastgelegd op welke wijze vervangende projecten opgevoerd kunnen worden en aan welke voorwaarden deze projecten moeten voldoen.

In reactie op de Wijkraad Pernis kan nog het volgende worden toegevoegd. De keuze voor de gebieden waar in het kader van BRG de gebiedsgerichte aanpak wordt ingezet is van een aantal factoren afhankelijk. Die factoren waren onder meer het aantal gehinderden in het betreffende gebied, of er in het gebied al andere maatregelen (buiten BRG) genomen waren en of er al een ander BRG-project in het betreffende gebied benoemd was. Op basis daarvan is uitsluitend gekozen voor een gebiedsgerichte aanpak in Charlois, Hoogvliet, Hoek van Holland, Westvoorne en Goedereede.

Het gebied van het voormalige autostrand valt binnen het Natura-2000 gebied Voordelta en Voornse Duin. Ingrepen zoals door inspreker worden voorgesteld zijn in deze gebieden niet aan de orde. Wel wordt als onderdeel van BRG in het project "Kwaliteitsimpuls Oostvoornse Meer" voorzien. In dit project wordt onderzocht of door realisatie van een inlaat voor zoutwater het voor een aantal recreatievormen zo belangrijke brakwatermilieu kan worden verbeterd. Ook wordt gekeken naar het peilbeheer en naar oevermaatregelen, onder meer ten behoeve van het recreatieve gebruik van het gebied.

Toetsbare projectdoelen

In de UWG BRG worden de concrete doelstellingen voor de individuele leefbaarheidsprojecten vastgelegd. Op basis van deze doelstellingen vindt monitoring en evaluatie plaats van de effecten op milieukwaliteit, ruimtelijke kwaliteit en aanbod en kwaliteit van natuur- en recreatiegebied.

3.3 Landaanwinning

3.3.1. Beslissingen

Ten aanzien hiervan zijn geen reacties ontvangen.

3.3.2. Randvoorwaarden

a) Reacties

- 34 Bezorgde Burgers Brielle wil ervoor waken dat de Tweede Maasvlakte bestemd wordt voor bedrijven die uit Rotterdam verplaatst worden, met als gevolg dat per saldo de stad Rotterdam steeds mooier wordt en in de regio alleen maar verplaatste industrie komt.
- 16 De Zuid-Hollandse Milieufederatie acht het nodig dat er voor bedrijfsvestiging (en bijbehorende vergunningverlening) een afwegingsinstrument komt zodat de milieugebruiksruimte niet onevenredig wordt aangetast.
- 36 Stichting de Noordzee zou graag zien dat Rotterdam en Verkeer en Waterstaat niet alleen de ambitie hebben om Rotterdam tot een van de grootste havens te laten zijn en blijven, maar ook ambities tonen in het streven naar een duurzame haven.
- C De Commissie m.e.r. beveelt aan om aan duurzaamheidsaspecten, waarvan in ieder geval energie, in de verdere informatievoorziening aandacht te besteden.
- 4 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne verwijst naar de randvoorwaarden die in de PKB PMR (2006) gesteld worden aan de aanleg van de buitencontour in één keer.

b) Kabinetsstandpunt

De landaanwinning is primair bedoeld voor de vestiging van deepsea gebonden activiteiten, zoals grootschalige container op- en overslag, daaraan gerelateerde distributieactiviteiten en grootschalige chemie. Dat sluit niet uit dat bestaande bedrijven vanwege groei van hun activiteiten vanuit de bestaande haven zich zullen gaan verplaatsen naar de landaanwinning (Maasvlakte 2). De ruimte in de bestaande haven die hierdoor vrijkomt zal weer benut worden voor bedrijvigheid.

Ten aanzien van de bedrijfsvestigingen in meer algemene zin geldt dat binnen BRG-kader het Havenbedrijf bezig is met de aanscherping van het uitgiftebeleid, terwijl voor de landaanwinning zelf in de PKB de principes van een duurzaam bedrijventerrein als uitgangspunten zijn vastgelegd voor de inrichting, exploitatie en beheer. Bij de individuele vergunningverlening voor bedrijven zal, overeenkomstig de Wet milieubeheer, rekening gehouden moeten worden met cumulatieve aspecten en de daaruit voortvloeiende beschikbare milieugebruiksruimte.

Ten aanzien van energie loopt er in de Rotterdamse Haven een groot project voor de benutten van de restwarmte. Voor een goede benutting van deze warmte is het van belang dat de afstand tussen warmteproducent en de afnemers beperkt is. Vandaar ook dat koppeling van de industrie in de Botlek met de woongebieden in Hoogvliet en Rotterdam Zuid meer voor de hand ligt dan het aansluiten van de industrie op de Maasvlakte op het restwarmtenet.

In de milieueffectrapportage over de bestemming van Maasvlakte 2 conform de daartoe opgestelde Richtlijnen voor het Milieueffectrapport zal nadere aandacht worden geschonken aan duurzaamheidsaspecten. Hiermee wordt mede tegemoet gekomen aan de opmerkingen die de Commissie m.e.r. in het advies over de SMB heeft gemaakt.

Vanuit zorgvuldigheidsoverwegingen is er voor gekozen in de PKB randvoorwaarden op te nemen rond de aanlegstrategie voor de buitencontour. Deze randvoorwaarden moeten er voor zorgen dat binnen de vastgestelde kaders voor milieu en natuur een economische afweging kan worden gemaakt.

3.3.3. Zandwinning

a) Reacties

- C De Commissie m.e.r. adviseert om met de bevoegde instanties voor de Natuurbeschermingswet 1998 (Ministerie van LNV en/of provincies) te bekijken hoe de informatievoorziening ten aanzien van natuureffecten door zandwinning het beste kan worden gegeneerd. Een belangrijk aandachtspunt is de samenhang met de effecten van andere activiteiten (cumulatie), waaronder de landaanwinning voor de Tweede Maasvlakte. Aanleiding voor dit advies is enerzijds de constatering dat de herstelde PKB significante aantasting van Natura2000-gebieden door zandwinning niet langer uitsluit en anderzijds twijfel over de uitspraak in de PKB dat de waarborg voor de natuur gelijk blijft.
- 4 Omdat bwb 10 significante effecten niet langer op voorhand uitsluit en de mitigatie-eisen zijn afgezwakt (bwb 12), vragen de Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap om de nu beschreven borging van de zandwineffecten nog eens juridisch te toetsen en waar nodig aan te passen, ook al vindt in het kader van de vervolgbesluitvorming nog een nadere beoordeling plaats.
- 36 Stichting de Noordzee merkt op dat op blz. 23 van de SMB is aangegeven dat zandwinning via vigerend beleid zal plaatsvinden. Dit vigerend beleid voor de zandwinning mist echter belangrijke waarborgen voor het ondervangen van milieueffecten op het mariene milieu van de Noordzee. Een gelijkblijvende waarborg van de natuur (blz. 38 PKB) wordt gecombineerd met wat meer flexibiliteit ten opzichte van de zandwinning, dit baart zorgen.
- 36 Stichting de Noordzee vindt ook dat in de SMB de effecten van zandwinning op het Noordzee milieu onvoldoende worden belicht. In haar inspraakreactie gaat deze stichting er dan ook uitgebreid op in. Centraal zou moeten staan hoe het milieu zich ontwikkelt als de activiteit niet zou plaatsvinden, evenals de gevolgen van mogelijke alternatieven.
- 36 Stichting de Noordzee constateert vervolgens dat het huidige beleid niet zo transparant is als het lijkt. Ten aanzien van het dossier delfstofwinning op zee bestaat bijvoorbeeld

onduidelijkheid. Een duidelijkere afbakening van zoekgebied en effecten op basis van ecologische criteria, effecten op de SBZ's en herstelkansen voor flora en fauna wordt gewenst.

- 36 De Stichting betreurt dat alleen naar de kosten van de winning wordt gekeken, in plaats van met een brede blik naar de slimste en beste manier ten aanzien van de werking van het hele (eco)systeem. Zij gaat er van uit dat de meest milieuvriendelijke variant voor de zandwinningstechniek wordt gekozen, waarbij niet alleen op de effecten op habitatsoorten wordt gelet, maar ook op de relatie met de daarvoor benodigde habitats.
- 36 De Stichting vraagt zich af op welke bestaande kennis de effecten van sedimentonttrekking worden gebaseerd. Uit de SMB komt niet naar voren dat de checklist voor zandonttrekkingen uit de "ICES Guidelines for the management of marine sediment extraction" is nagelopen, terwijl dit in het OSPAR-verdrag wel is afgesproken.
- 36 De Stichting vindt het belangrijk dat in de SMB aangegeven wordt in hoeverre nog onduidelijkheid bestaat over de te verwachten milieugevolgen en lacunes in kennis.
- 36 Tot slot vraagt Stichting de Noordzee ook te letten op het geluid van zandwinning (slephopperzuigers).
- 12 De gemeente Goedereede wijst op de mogelijke gevolgen van de aanleg voor de visserij.

b) Kabinetsstandpunt

De voor de landaanwinning noodzakelijke zandwinning wordt in deel 3 PKB PMR (2006) mogelijk gemaakt in het in bwb 10 aangeduide zoekgebied. Ten opzichte van het eerder ingenomen kabinetsstandpunt is in dit opzicht geen sprake van een wijziging. Wel is, in afwijking van de formulering in de oorspronkelijke PKB-plus, niet langer op voorhand uitgegaan van een verbod op zandwinning indien en waar deze mogelijk significante effecten zou hebben op beschermde natuur. Daarmee is in zoverre meer ruimte geboden, dat in plaats van volledige uitsluiting moet worden uitgegaan van maximale voorkoming en, indien aantasting van natuurwaarden zou resterende, deze volledig moet worden gecompenseerd via de systematiek van de Natuurbeschermingswet 1998.

De hiervoor genoemde tekstuele aanpassing is gebaseerd op twee overwegingen. In de eerste plaats wordt, binnen de daartoe geldende wettelijke mogelijkheden, de gelegenheid geboden om feitelijk na te gaan of de behoefte aan zandvoorziening qua omvang en plaats zodanig is dat deze het optreden van significante effecten met zich meebrengt en zo ja, ook rechtvaardigt. In theorie is niet op voorhand uit te sluiten dat op grond van overtuigende overwegingen en een integrale afweging de zandwinning, ondanks het optreden van significante effecten, zal moeten plaatsvinden in het betrokken gebied. In de tweede plaats is daarbij beter aangesloten bij de wettelijke systematiek en de daaruit voortvloeiende waarborgen voor natuurbescherming, zonder aan het uitgangspunt van preventie af te doen. In zoverre is dan ook geen sprake van een "inhoudelijke koerswijziging", zoals de Commissie m.e.r. veronderstelt.

Het in de PKB ingenomen standpunt dat de Natuurbeschermingswet 1998 en Flora- en Faunawet voldoende waarborgen bieden voor de soort- en gebiedsbescherming ten aanzien van de gebieden waarin de zandwinning straks zal gaan plaats vinden, is gebaseerd op de overweging dat in het kader van de ontgronding(svergunning) ook een Natuurbeschermingswetvergunning (en een ontheffing op grond van de Flora- en Faunawet) noodzakelijk is. Om deze vergunning te kunnen verlenen is een passende beoordeling nodig waarin de effecten van de zandwinning op de 'natuur' in beeld worden gebracht. Volgt uit de passende beoordeling dat er geen mogelijke significante effecten zijn, dan is zandwinning zonder meer mogelijk. Is er wel een mogelijk significant effect, dan zal moeten worden aangetoond dat geen alternatieven voorhanden zijn en dat de zandwinning om dwingende redenen van groot openbaar belang dient te worden uitgevoerd. Vervolgens zullen de

effecten gecompenseerd moeten worden, op dezelfde wijze als thans voorzien is voor de reeds in kaart gebrachte effecten op de Natura 2000-gebieden. Overigens zullen de effecten van de zandwinning in samenhang met de effecten van de landaanwinning worden gezien (cumulatie) en mogelijk ook in één procedure en bijbehorende rapportage worden samengenomen.

De vraag kan worden gesteld of voor de PKB (bwb 10), die de zandwinning mogelijk maakt en daarbij significante effecten niet volledig (meer) uitsluit, niet al een passende beoordeling had moeten worden uitgevoerd. De PKB legt echter slechts een zoekgebied voor de zandwinning vast en legt algemene randvoorwaarden neer. De locatiekeuze en uitvoeringswijze, en daarmee de feitelijke mogelijkheid of onmogelijkheid van zandwinning in of nabij de Voordelta op basis van een concreet inzicht in de mogelijke effecten, komt pas aan de orde in het vergunningetraject. In dat traject zullen de eventuele effecten moeten worden beoordeeld en zullen deze worden gemitigeerd, dan wel - waar nodig - gecompenseerd. Iedere studie louter op basis van het aangegeven zoekgebied heeft in dit opzicht en in dit stadium van besluitvorming slechts een zeer beperkte voorspellende waarde. Het verdient verre de voorkeur om het optreden van eventuele effecten in kaart te brengen op basis van een reëel en representatief zandwinplan, waarin ook de reacties van de Stichting de Noordzee hun plek kunnen krijgen. Dit valt echter buiten het bestek van de PKB.

De inbreng van zowel de Commissie m.e.r. als Stichting de Noordzee is naar het oordeel van het kabinet een waardevol uitgangspunt voor de milieueffectrapportage en de passende beoordeling die in het kader van het vervolgetraject worden uitgevoerd. Dit zal ertoe leiden dat, voor zover het de zandwineffecten betreft, de passende beoordeling voor het onderdeel "Voordelta" wordt gecompleteerd en voor de "Waddenzee/Noordzeekustzone" wordt getoetst op juistheid van de daarin opgenomen stelling over het ontbreken van die effecten.

3.3.4. Mitigatie en compensatie

a) Reacties

Algemeen

7 Een inspreker ondersteunt de voorgenomen natuurcompensatie en natuurbeschermingsmaatregelen.

Omvang, locatie en effecten van zeereservaat

8, 10, 12, 24, 29 Een vijftal insprekers, belangenorganisaties en bestuursorganen, zet vraagtekens bij de omvang van het zeereservaat en vragen zich af of er geen sprake is van overcompensatie. Zij wijzen op het niet in de PKB meegenomen inzicht dat de gewenste 10% kwaliteitsverbetering met de huidige omvang van circa 31.250 hectare waarschijnlijk veel hoger gaat uitvallen.

C De Commissie m.e.r. constateert dat er onzekerheid is omtrent de 10% verbetering van de ecologische kwaliteit in het zeereservaat en dat fasering van de landaanwinning niet langer wordt voorgesteld. Dit vraagt om een zorgvuldige afstemming van ingrepen en compensatiemaatregelen.

16 Volgens de Zuid-Hollandse Milieufederatie wordt in de SMB aannemelijk gemaakt dat voldoende compensatiemogelijkheden aanwezig zijn ook in het geval van tegenvallers, zoals mogelijk bij zandwinning.

26 Een inspreker stelt dat het zeereservaat boven de Nieuwe Waterweg dient te worden aangelegd, dat dwingt de gemeente Den Haag om zijn riool gezuiverd op zee te lozen. Bovendien stroomt er dan schoon zeewater in de Waddenzee.

-
- 29 RECRON vindt dat de impact van PMR door de instelling van het zeereservaat verder strekkende gevolgen heeft dan het verbeteren van de kwaliteit van de (directe) leefomgeving van Rijnmond. De keuze van een zeereservaat leidt feitelijk tot een nieuwe situatie die het beïnvloedingsgebied van PMR uitbreidt.

Samengaan met beheerplan Voordelta

- 18 Gemeente Westvoorne heeft problemen met het combineren van het zeereservaat met de Voordelta en vraagt om ontkoppeling. Het plan voor de Voordelta wordt naar voren gehaald en hierdoor is sprake van beperkingen, zonder dat daarvoor de benodigde procedures in het kader van natuurwetgeving zijn doorlopen als gevolg van de instelling van het zeereservaat.
- 36 Integratie van de trajecten, een SMB voor het zeereservaat te integreren met een beheerplan voor de gehele Voordelta wordt door Stichting de Noordzee toegejuicht. Benadrukt wordt dat de ontwikkeling van het zeereservaat een noodzakelijke voorwaarde is voor de aanleg van de Tweede Maasvlakte. De Stichting is benieuwd hoe deze afhankelijkheid georganiseerd is.

Beheersmaatregelen zeereservaat

- 1, 2, 3, 12, 18, 26, 33 Verschillende belangenorganisaties en gemeenten gaan in op de beperkingen voor recreatie als gevolg van het zeereservaat en de aanwijzing als Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Deze insprekers vrezen beperkte toegang tot het gebied en het strand voor natuurliefhebbende recreanten of zeekajakkers. Gevraagd wordt om een beter samenspel tussen natuur, industrie, milieu, recreëren en Mainport Rotterdam. De gemeente Goedereede wijst naast de beperkende effecten van beheersmaatregelen op de recreatie ook op de visserij.
- 21 Een eigenaar van een perceel in Voornes Duin, vraagt hoe de eigenaren van een perceel in het toekomstige Natura 2000 gebied dat grenst aan het zeereservaat worden gecompenseerd.
- 13 Hollandse Delta is van mening dat de instelling van een zeereservaat het beheer en onderhoud van de kust van Voorne noch toekomstige noodzakelijke versterkingen mag hinderen of belemmeren.

Duincompensatie en zeereep

- 8 Provincie Zeeland wijst erop dat in maatschappelijke en bestuurlijke overleggen is aangegeven dat de zeereep volgens de gewijzigde inzichten als compensatie kan komen te vervallen.

b) Kabinetsstandpunt

Algemeen

Het kabinet weet zich gesteund door de genoemde reactie.

Omvang, locatie en effecten van zeereservaat

In de PKB (bwb's 14 en 15) wordt het kader gesteld voor de instelling van een zeereservaat. Hiermee wordt een invulling gegeven aan de internationaalrechtelijke verplichtingen tot compensatie van de negatieve effecten die de aanleg van de landaanwinning heeft op de natuurlijke kenmerken Natura 2000. In de PKB zijn indicaties gegeven van de omvang (circa 31.250 hectare) en de locatie (zoekgebied in figuur 3.3, circa 40.000 hectare) van het bij aanwijzingsbesluit en beheersplan concreet in te stellen zeereservaat, als afgeleide van de verwachte natuureffecten. De verwachte compensatieopgave is gekoppeld aan de in de PKB aangegeven omvang van de landaanwinning en aan het daarvoor aangegeven zoekgebied. Weliswaar is inmiddels nadere informatie beschikbaar over de bij de uitwerking van de PKB beoogde variant voor de landaanwinning (Doorsteekvariant), maar dit doet niet af aan de functie die de PKB op dit moment in de procedure dient te vervullen. In de PKB wordt de ruimte gereserveerd waarbinnen het realiseren van de landaanwinning mogelijk wordt

gemaakt, vergezeld van de ruimtelijke reserveringen voor de daarbij horende natuurcompensatie. Dat geldt zowel voor het zeereservaat, de duincompensatie als de reserveringen voor de zeereep. In de uitwerking zal op basis van de gekozen uitvoeringswijze van de landaanwinning en een daarop aansluitende vaststelling van de verplichte natuurcompensatieopgave helder worden welk deel van de ruimtelijke reservering ook daadwerkelijk nodig is voor de compensatie. Bij de bepaling zullen de meest recente inzichten gebruikt worden.

De ruimtelijke reservering biedt de flexibiliteit die nodig is om de onzekerheden, die in deze PKB-fase van het project nog aanwezig zijn (zoals de Commissie m.e.r. aangeeft), het hoofd te bieden. Voorkomen wordt dat een te krappe ruimtelijke reservering tot problemen in de uitvoeringsfase leidt. Zie voor de factor 10% ook paragraaf 5.2 van deze notitie.

De opmerking van de RECRON over het beïnvloedingsgebied van het zeereservaat, heeft geen betrekking op de directe beïnvloeding van de omgeving door de deelprojecten uit de PKB, maar op een afgeleid effect dat samenhangt met de noodzakelijke natuurcompensatie. De opmerking illustreert hoe een plan evolueert in het traject van Ontwerp PKB (deel 1) tot de uiteindelijke realisatie. In deel 1 is op indicatieve wijze de natuurcompensatie aangeduid, in deel 3 is voor het zeereservaat een zoekgebied omgrensd en bij de vaststelling van het beheersplan zal de exacte begrenzing komen vast te staan. De impact van het uiteindelijke zeereservaat op de omgeving wordt bij de vaststelling van begrenzing en maatregelenpakket zoveel mogelijk betrokken.

De effecten van het zeereservaat zelf, bijvoorbeeld op de mogelijkheden tot recreatie, dienen op hun beurt zo goed mogelijk in de (vervolg-)besluitvorming te worden meegewogen, maar doen niet af aan het uitgangspunt van compensatie. Daarbij geldt in ieder geval:

- Dat de vervolgbesluitvorming in goed (voortgezet) overleg met de betrokken partijen zal plaatsvinden;
- Het uitgangspunt dat overcompensatie wordt voorkomen;
- Dat eventuele onevenredige schade als gevolg van instelling van het zeereservaat in beginsel voor vergoeding in aanmerking komt.

Samengaan met beheersplan Voordelta

Losstaand van de besluitvorming over de PKB wordt de Voordelta op grond van de Natuurbeschermingswet de aangewezen als Habitatrichtlijngebied door middel van een aanwijzingsbesluit. Voor dit gebied wordt daarnaast een - wettelijk verplicht - beheersplan opgesteld.

Het zeereservaat beslaat een aanzienlijk gedeelte van de Voordelta. Om dubbele procedures over grotendeels overlappende plantrajecten te voorkomen, zal de begrenzing van het zeereservaat worden opgenomen in het aanwijzingsbesluit. De te treffen maatregelen binnen het zeereservaat zullen onderdeel vormen van het beheersplan, waarin ook de maatregelen uit Natura 2000 een plaats krijgen. Dit sluit ook aan bij de wens die vanuit de regio is gekomen.

Beheersmaatregelen zeereservaat

De precieze invulling van de maatregelen in het zeereservaat worden met omwonenden, recreatieondernemers, natuurorganisaties en (beroeps)vissers besproken om, binnen de wettelijke randvoorwaarden, een zo integraal mogelijke afweging en een zo groot mogelijk draagvlak te verkrijgen.

Volgens de huidige inzichten zal het reservaat uit twee onderdelen bestaan. Een totaalgebied van 25.000 hectare waar de zeebodem met rust gelaten wordt en waar om die reden beperkingen gelden voor vormen van visserij die het bodemleven verstoren. Binnen dit totaalgebied van 25.000 hectare zijn drie rustgebieden voor vogels ter compensatie van de landaanwinning geprojecteerd. Tevens worden daar in het kader van Natura 2000 maatregelen genomen om de rust te verhogen.

De oppervlakte van de rustgebieden in het kader van de compensatie en die voor Natura 2000 krijgen samen een totaal oppervlak van ongeveer 9.500 hectare. De exacte vormgeving van deze gebieden is één van de onderwerpen die met belanghebbenden wordt besproken.

Afsluiten van stranden voor normaal recreatief gebruik komt in de plannen niet voor. De zorg van diverse insprekers dat een strandwandeling in de toekomst niet meer mogelijk zou zijn, kan derhalve worden weggenomen.

Ten behoeve van de besluitvorming over bovenstaande punten is de procedure van belang die wordt gevolgd voor het 'Beheersplan Voordelta'. Iedereen die dat wil kan op het ontwerp Beheersplan en het voorgenumen aanwijzingsbesluit reageren in een inspraakprocedure, die naar verwachting in begin 2007 start. Aan de hand van die reacties wordt het uiteindelijke beheersplan voor de Voordelta en daarmee ook voor het Zeereservaat afgerond. Tegen dat vastgestelde plan (alsmede tegen het aanwijzingsbesluit) is direct beroep mogelijk bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Wanneer het plan na behandeling van eventuele beroepen onherroepelijk is, wordt het uitgewerkt in praktijkafspraken voor het beheer van het gebied.

Duincompensatie en zeereep

Overeenkomstig het kabinetsstandpunt over de omvang van het zeereservaat, geldt ook voor de zeereep dat de omvang van de benodigde compensatie pas blijkt wanneer een concreet uitgewerkt plan voor de landaanwinning voorligt, inclusief de beoordeling van de natuureffecten daarvan. Het is juist, zoals de provincie Zeeland opmerkt, dat bij de voorbereiding van de Doorsteekvariant de mogelijkheid is opgekomen dat de in de PKB genoemde zeereep niet of niet volledig nodig is. De exacte invulling en besluitvorming zal echter pas in het vervolgtraject op de PKB plaatsvinden.

3.3.5. Realisering

a) Reacties

- 4, 36 Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap bepleiten dat de ambitie om de realisatie van natuur- en compensatiedoelen te combineren met de belangen van visserij en recreatie niet ten koste mag gaan van de natuur- en compensatieopgave. Ook vinden deze insprekers dat er voldoende draagvlak gecreëerd moet worden voor een goed compensatiepakket dat ecologisch functioneert op het moment dat er effecten optreden. Stichting De Noordzee onderschrijft dit volledig.
- 4, 36 De hantering van de Natuurbeschermingswet 1998 als achtervang voor het treffen van compenserende maatregelen in geval van aanvullende of niet voorziene natuureffecten werkt een gefragmenteerd besluitvormingsproces in de hand, wat afbreuk doet aan het draagvlak. Er dient voldoende tijd genomen te worden voor een goede verankering van een deugdelijk compensatiepakket.

b) Kabinetsstandpunt

De natuurcompensatieopgave wordt op basis van de definitieve plannen voor de landaanwinning conform wet- en regelgeving bepaald. Belangen van visserij en recreatie worden, voor zover mogelijk, meegenomen bij uitwerking en implementatie van de compensatie, maar spelen geen rol bij de beoordeling van de effecten en het vaststellen van de compensatieopgave. De procedure die op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 moet worden gevolgd waarborgt een zorgvuldige en deugdelijke invulling van de compensatie. De inpassing kan alleen plaatsvinden op een wijze die niet strijdig is met de natuurdoelstellingen.

De verschillende procedures en de vormgeving van de daaruit voorkomende maatregelen zullen zoveel mogelijk op elkaar worden afgestemd, om te borgen dat er sprake is van een samenhangend pakket. Bovendien is voorzien in monitoring van de effecten van de maatregelen en het treffen van aanvullende maatregelen indien mocht blijken dat het beoogde resultaat niet bereikt is. Ook dat biedt de gevraagde waarborg.

3.4 750 hectare natuur- en recreatiegebied

3.4.1. Inleiding

Ten aanzien hiervan zijn geen reacties ontvangen.

3.4.2. Zuidflank Rotterdam

a) Reacties

Hoofdfunctie natuur en recreatie

- 17, 30, 37, 38 Enkele insprekers maken bezwaar tegen de transformatie tot natuur- en recreatiegebied en tegen het Landschapspark op IJsselmonde of de 750 hectare in zijn geheel. Zo vindt een agrarische ondernemer dat het gebied met al zijn rust en openheid al aan de normen voor natuurdoeleinden voldoet.
- 30 Als argument voert VTM – Milieucommunicatie Rijnmond verder aan dat transformatie op een dergelijk grote schaal dient te kunnen rekenen op steun van de bevolking.
- 30, 31 Volgens de Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Noordrand Rotterdam en VTM – Milieucommunicatie Rijnmond mag de 750 hectare geen “compensatie” van te vernietigen natuur op zee en in de duinstrook zijn.

Inpassen (agrarische) functies

- 6, 30, 37, 38 Een agrarisch ondernemer wijst op de grote onduidelijkheid voor de agrariërs, ondanks de inventarisatie van problemen die eerder door Provincie Zuid-Holland is uitgevoerd. Ook VTM - Milieucommunicatie Rijnmond geeft aan dat aan het belang van de agrarische sector voor natuur, landschaps- en waterbeheer (ALN) wordt voorbijgegaan. Een aannemingsbedrijf geeft aan dat als inpassing niet mogelijk is, het bedrijf verplaatst zal moeten worden naar een aanvaardbare locatie op kosten van de overheid.

Groene verbinding

- 4 De Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap ondersteunen de aanleg van een groene verbinding tussen Midden-IJsselmonde en het stedelijk gebied van Rotterdam als element van een goede bereikbaarheid per fiets en openbaar vervoer, om de verwachte reductie van autokilometers tot stand te brengen.

b) Kabinetsstandpunt

Hoofdfunctie natuur en recreatie

Het kabinet benadrukt dat het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied het belangrijkste onderdeel is van de beoogde kwaliteitsverbetering voor de leefomgeving van het Rijnmondgebied, het tweede deel van de dubbele doelstelling van PMR. De inspraak hierover heeft plaatsgevonden rond de PKB-plus deel 1. Het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied is niet bedoeld als compensatie voor de natuurwaarden die verloren gaan door het aanleggen van de landaanwinning. Het gebied voldoet, in tegenstelling tot wat een inspreker stelt, volgens het kabinet bij de huidige inrichting nog niet aan de kwalificatie natuur- en recreatiegebied, gezien de thans aanwezige andere hoofdfuncties

Inpassen (agrarische) functies

In de PKB PMR (2006) is aangegeven dat op Midden-IJsselmonde een natuur- en recreatiegebied zal worden gerealiseerd van circa 600 hectare.

Naast natuur en recreatie zijn diverse andere functies en activiteiten denkbaar die passen bij de gekozen hoofdfunctie. Welke functies en activiteiten dit precies zijn is nu nog niet te zeggen, maar zal de uitkomst zijn van het nog te doorlopen besluit- en onderhandelingsproces en de autonome ontwikkeling. Wel is duidelijk dat de keuze voor een hoofdfunctie natuur en recreatie, andere hoofdfuncties uitsluit en als zodanig gevolgen heeft voor de aanwezige bedrijvigheid. Het kabinet is hierop uitvoerig ingegaan in deel 3 van de PKB PMR (2006), paragraaf 4.6.2. Uit de hierin opgenomen inventarisatie en afweging van belangen blijkt dat de bestaande bedrijven die economisch afhankelijk zijn van agrarische bedrijvigheid, zullen moeten verdwijnen of zich moeten aanpassen. Voor zover ruimte overblijft voor dergelijke bedrijvigheid zal het gaan om vormen van agrarische (neven)activiteit, die ondergeschikt is aan de hoofdfunctie. Op het niveau van de PKB is een afweging op sectorniveau gemaakt. Het spreekt voor zich dat in het vervolgtraject de overheid zich zal inspannen om samen met individuele betrokkenen tot oplossingen te komen.

Het Landbouw Economisch Instituut (LEI) heeft naar aanleiding van de uitspraak van de Raad van State inzake de PKB PMR onderzoek verricht naar de belangen van de (agrarische) bedrijven op onder andere Midden-IJsselmonde. Hiervoor zijn, op geheel vrijwillige basis, meerdere ondernemers en bewoners geïnterviewd. De algemene conclusie van dit onderzoek is dat er ondernemers zijn die hun bedrijf elders willen voorzetten, die hun bedrijf willen beëindigen of die, in aangepaste vorm, op de huidige locatie willen doorgaan. Bij de realisatie van het natuur- en recreatiegebied zal, binnen de mogelijkheden die de PKB PMR biedt, zo veel mogelijk rekening gehouden worden met de wensen en belangen van de ondernemers en bewoners.

In de afspraken over en het besluitvormingsproces ter uitvoering van PMR ligt besloten dat de provincie Zuid-Holland (als primair verantwoordelijke) en de gemeente Albrandswaard (als bevoegd gezag in het kader van het bestemmingsplan) dit nader uit zullen werken.

Om het natuur- en recreatiegebied te kunnen realiseren zal de overheid onroerend goed aankopen. Hierbij zal rekening gehouden worden met de kwantiteit en kwaliteit van het onroerend goed (ouderdom, staat van onderhoud, enzovoort) zoals dit in het economisch verkeer van onroerend goed algemeen gebruikelijk is. Dit geldt ook voor recente investeringen en aankopen door de verkoper. Gaat het om de aankoop van een (geheel) bedrijf, dan zullen bij het bepalen van de vergoeding de uitgangspunten gelden van de Onteigeningswet en de daarmee samenhangende jurisprudentie.

Groene verbinding

Het kabinet neemt nota van deze ondersteunende reactie.

3.4.3. Noordflank Rotterdam

a) Reacties

Hoofdfunctie natuur en recreatie

15 Stichting Natuur- en Milieu-Wacht wijst erop dat het gebied waar het 150 hectare natuur- en recreatiegebied is gepland onderdeel uitmaakt van een grootschalig akkerbouw- en landbouwgebied met economische waarde, milieukwaliteit en natuurbeleving. De stichting heeft twijfels bij de conclusie dat de kleinschalige agrarische bedrijven moeilijk kunnen overleven.

Alternatieve agrarische invulling

15, 31 Stichting Natuur- en Milieu-Wacht en de Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Noordrand Rotterdam vinden dat in de gebieden alleen fiets- en wandelpaden zouden moeten komen en het beheer bij de boer moet worden gelaten en niet bij Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten. Volgens de Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Noordrand Rotterdam voorziet Agro-recreatie evenzeer in recreatieve behoeften. Ontegenen is dan niet nodig, een beheerscontract volstaat.

Inrichting

31 De Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Noordrand Rotterdam stelt dat de voorgestelde inrichting geen rekening houdt met de behoeften en inzichten van de toekomstige bevolking (deze zal voor 50 % uit allochtonen bestaan). Zoals gebleken hebben zij voorkeur voor productief land en niet voor een wildernis.

27 Ten aanzien van de ecologische verbinding merkt de Stichting Natuurbescherming Vlinderstrik op dat de keuze voor 100 hectare natuurgebied in de Vlinderstrik een netto oppervlakte betreft waarin een 400 meter brede ecologische verbinding zou moeten komen. De plannen en de inzet van de Stadsregio Rotterdam wijzen echter op een breedte van slechts 100 meter.

27 Ook geeft de Stichting aan dat in de herstelde PKB ten opzichte van de oorspronkelijke concrete beleidsbeslissingen (cbb) de (rechtstreekse) railverbinding gewijzigd is in een (indirecte) busverbinding. Dit is veel minder effectief, veel milieubelastender en in strijd met de reservering van een railverbinding in het RR2020, gebaseerd op de oude PKB-plus deel 4.

Schiezone

31 De Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Noordrand Rotterdam vreest dat door mogelijkheden als “bedrijven in het groen” en “landelijk wonen” het historisch lint in de Schiezone wordt verstoord. Ook als zij kijkt naar de behoeften van toekomstige bevolking is een agrarische bestemming, met bijvoorbeeld agro-recreatie een oplossing.

b) Kabinetsstandpunt

Hoofdfunctie natuur en recreatie

De PKB gaat ervan uit dat het genoemde gebied een andere inrichting en gebruik krijgt. Het kabinet houdt er rekening mee dat deze verandering gevolgen zal hebben voor de aanwezige agrarische ondernemers. De exacte gevolgen voor individuele bedrijven zullen pas blijken als bij het vervolgproces de plannen worden uitgewerkt.

Alternatieve agrarische invulling

De PKB doet geen uitspraak over de wijze waarop concreet invulling wordt gegeven aan het recreatief uitloopgebied en de ecologische verbindingzone tussen de Groenblauwe Slinger

en het Rottemeregebied. Het gaat erom of partijen (waaronder ook agrariërs) weten te voldoen aan de uitgangspunten zoals geformuleerd in de PKB. Wel wijst het kabinet er op dat in de PKB wordt geconstateerd dat de hoofdfuncties, hoogwaardige natuur en natuur- en recreatiegebied, niet verenigbaar zijn met bestaande bedrijfsmatige activiteiten op de huidige leest. Een en ander komt uitgebreid in paragraaf 4.6 van deel 3 van de PKB PMR (2006) aan de orde.

Inrichting

De planvorming rond inrichting van de gebieden in de Noordflank kan tot stand komen zodra de PKB formeel is vastgesteld en de UWO in werking treedt. De inbreng van betrokkenen zal daarbij op prijs worden gesteld.

Over de breedte van de ecologische verbinding doet de PKB geen uitspraak omdat pas bij uitwerking en detaillering in het kader van het projectspoor duidelijk wordt wat precies de mogelijkheden zijn. De PKB legt wel de totale oppervlakte en de begrenzing van het zoekgebied vast.

Er is op dit moment nog geen zicht op een exploitatief verantwoorde light-railverbinding Zoetermeer-Rotterdam. Daarom is door provincie Zuid-Holland en de stadsregio Rotterdam besloten om als eerste fase een busverbinding te realiseren. De PKB is daarmee in overeenstemming gebracht.

Schiezone

De invulling van de Schiezone wordt mede bepaald door datgene wat in het streekplan (en regionaal structuurplan) RR2020 over de Schiezone is vastgelegd en waar het toekomstige bestemmingsplan voor de Schiezone aan getoetst gaat worden. Zo biedt het streekplan geen mogelijkheden voor "bedrijven in het groen" maar biedt wel ruimte voor landelijk wonen.

3.4.4. Realisering

a) Reacties

- 27 De Stichting Natuurbescherming Vlinderstrik stelt dat er geen intentie is om de nog te verwerven gronden daadwerkelijk aan te kopen. De aanwezige kassengebieden vormen een belemmering voor de recreatieve verbindingzones, maar worden kennelijk niet verworven. Hiermee wordt het MER-Deelnota 750 hectare door de SMB om zeep geholpen.
- 4 Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap vinden dat de duidelijke uitspraken over de (on)verenigbaarheid van de toekomstige hoofdfuncties natuur en recreatie met de bestaande (agrarische) activiteiten en de consequenties goed moeten worden gecommuniceerd. Met de grondverwerving moet snel worden gestart. Verwezen wordt naar een concreet programma van eisen van Zuid-Hollands Landschap en de ANWB ten behoeve van het door de provincie op te stellen Ontwikkelplan.

b) Kabinetsstandpunt

De mate waarin het al dan niet verwerven van gronden zal moeten plaatsvinden zal bij de uitwerking moeten blijken. De uitgangspunten voor de het plangebied Zuid- en Schiebroekse polder (Vlinderstrik) zijn vastgelegd in de bwb 23 en 25. De verdere plannen zullen aan deze uitgangspunten getoetst worden. Het kabinet heeft, anders dan de betrokken insprekers, geen indicatie dat de intentie om zonedig gronden aan te kopen ontbreekt. Hiervoor is bijvoorbeeld reeds een bepaald budget bestemd en gereserveerd, waarvan de omvang is gebaseerd op gangbare modelmatige uitgangspunten bij transformatie. Voor de Zuid- en Schiebroekse polder geldt in hoofdlijnen dat er een zoekgebied is van circa 150 hectare en dat daarbinnen de 100 hectare openbaar toegankelijk natuur- en recreatiegebied dient te

worden gerealiseerd. Dit houdt ook in dat voor circa 50 hectare mogelijk bestaande functies gehandhaafd blijven.

De opmerking van de Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap beschouwt het kabinet als ondersteuning bij de inzet om snel tot realisatie over te gaan.

3.5 Besluitvorming over uitvoerbaarheid en doorzetkracht

Ten aanzien van dit onderwerp zijn geen reacties binnengekomen.

4. Inspraak en advies over strategische milieubeoordeling (SMB)

4.1 Algemeen

a) Reacties

- C De Commissie m.e.r. meent dat de SMB een toegankelijk document is dat de lezer vlot, overzichtelijk en met uitstekend kaartmateriaal informeert over de projectgeschiedenis. De SMB maakt duidelijk bij welke (milieu)aspecten zich knelpunten voordoen en bevat een aanzet hoe de projectorganisatie PMR daar in wil gaan voorzien.

4.1.2. Reikwijdte en detailniveau

a) Reacties

- 10, 12 Het Productschap Vis is van mening dat de effecten van de landaanwinning op de visserij meegenomen hadden moeten worden. De gemeente Goedereede meent dat in de stukken te weinig aandacht wordt besteed aan de consequenties voor Goedereede.
- 29 De RECRON wijst op zijn eerdere reactie op de conceptnotitie Reikwijdte en Detailniveau en heeft naast het verzoek de effecten op de Zuid-Hollandse eilanden en Schouwen-Duiveland te betrekken, ook nog een gedetailleerde lijst met onderdelen die ze toegevoegd zouden willen hebben.
- 14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne achten de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning op veel aspecten niet diepgaand genoeg, zoals het functioneren als transitoland.
- 28, 35 Een aantal insprekers, waaronder LTO Noord, zijn van mening dat bij deze SMB wederom dezelfde beoordelingsstrategie is toegepast als destijds bij de opstelling van het PKB-plus rapport deel 4.
- 36 Stichting de Noordzee vindt dat om tot een goede afweging te kunnen komen, het verstandig is om in de SMB (voor het aspect zandwinning) het Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA) te bepalen.

b) Kabinetsstandpunt

De opgenomen effecten in het SMB-rapport zijn conform de notitie "Reikwijdte en detailniveau" die op 29 mei 2006 is vastgesteld na raadpleging op basis van een conceptnotitie. Bij de raadpleging hebben zes organisatie gereageerd, waaronder het Productschap Vis. Daar is het Productschap Vis niet ingegaan op het ontbreken van de visserij in het beoordelingskader. Ten aanzien van de reactie van de RECRON verwijzen wij naar de notitie "Reikwijdte en detailniveau" waarin in bijlage C is aangegeven hoe met de reacties is omgegaan.

Het is juist dat voor de SMB een vergelijkbare beoordelingsstrategie is gevolgd als destijds voor het MER. Een en ander staat als uitgangspunt in de notitie "Reikwijdte en detailniveau", waarin gesteld wordt dat het MER de basis zal vormen voor de SMB.

Ten aanzien van het Meest Milieuvriendelijk Alternatief (MMA) geldt dat die in het kader van de SMB niet hoeft te worden ontwikkeld. In de notitie "Reikwijdte en detailniveau" is dan ook vermeld dat er geen MMA wordt opgesteld.

Mede gelet op het feit dat eerder een uitvoerig MER is opgesteld en de effectbeoordeling moet aansluiten bij het strategische niveau van de PKB, is het kabinet met de Commissie m.e.r. van mening dat de SMB geheel voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

4.1.3. Diversen

a) Reacties

Verwijzing naar eerdere inspraak

10, 36, 37, 38 Een aantal insprekers waaronder Stichting de Noordzee en het Productschap Vis verwijzen naar hun eerdere reacties in het kader van de ter inzage legging van de PKB-plus deel 1 met de daarbij horende MER.

Tabel 2.1 Belangrijkste knelpunten in de kwaliteit van de leefomgeving

14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne vraagt op basis van tabel 2.1 van het SMB (de belangrijkste knelpunten in de kwaliteit van de leefomgeving) om een indicatie van de verwachte situatie als PMR wel zal worden gerealiseerd.

Tabel 2.2 Overzicht van ontwikkelingen en plannen

10 Het Productschap Vis ziet de ontwikkelingen genoemd in §2.8 niet goed terug en onduidelijk is op welke wijze de effecten doorwerken in de beoordeling. De vraag is ook op welke wijze de doorkruising van de BritNed-verbinding met de noordelijke punt van het zeereservaat (voorkeurstracé) gevolgen heeft voor de zeebodem en de doorwerking daarvan op natuurcompensatieopgave.

b) Kabinetsstandpunt

Verwijzing naar eerdere inspraak

Ten aanzien van de eerdere reacties geuit door insprekers in het kader van de inspraak op de PKB-plus deel 1 wordt verwezen naar de toelichting en motivering bij de PKB-plus PMR zoals die in deel 3 van PKB PMR (2006) in de bijlage 4 tot en 7 is opgenomen. De daar in opgenomen antwoorden gelden nog steeds, met de aantekening dat bij eventuele tegenstrijdigheden tussen hoofdstuk 4 van de PKB PMR (2006) en de bijlage 4 tot en met 7 moet worden uitgegaan van de meer recente tekst in hoofdstuk 4.

Tabel 2.1 Belangrijkste knelpunten in de kwaliteit van de leefomgeving

De verwachte situatie na realisering van PMR, op basis van de knelpunten zoals die in de genoemde tabel aan de orde komen, wordt in het SMB-rapport globaal besproken. Voor een uitgebreider overzicht van de effecten als basis voor de tabel, wordt verwezen naar het MER Hoofdrapport en in het bijzonder hoofdstuk 4. Dit hoofdstuk heeft mede als input gediend voor de globalere beschrijving in het SMB-rapport.

Tabel 2.2 Overzicht van ontwikkelingen en plannen

Voor de in de tabel 2.2 genoemde ontwikkelingen en plannen wordt aangegeven wat de relevantie is voor PMR. Bij RR2020 wordt duidelijk dat de plannen van PMR al verwerkt zijn in het streekplan (en dat dus de PKB hier leidend was) en dat er geen nadere afstemming nodig is. Wat betreft het Kierbesluit wordt bij de effecten gemeld op welke wijze het sluitingsregime doorwerkt. Voor het project Zwakke Schakels geldt dat PMR (en in bijzonder de duincompensatie) leidend is.

Het voorkeustracé voor de BritNed-verbinding doorsnijdt de noordelijke punt van het zoekgebied voor het zeereservaat. Bij de ontwikkeling van dit tracé is gezocht naar een route met de minste effecten op natuur en ecologie. Ten behoeve van de besluitvorming over de BritNed-verbinding is een Habitattoets opgesteld. Uit deze toets is gebleken dat de BritNed-verbinding geen significante effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de Voordelta veroorzaakt. Om die reden wordt er dan ook geen hinder verwacht voor de instelling van het zeereservaat.

4.2 Bestaand Rotterdams Gebied

a) Reacties

- 18 De gemeente Westvoorne merkt op de dat de kwantitatieve omvang van de bijdrage op natuur en milieu van de BRG-projecten niet is bepaald en daarmee de invulling van een deel van de dubbeldoelstelling ontbreekt. Verder stelt ze dat de effecten van de projecten gericht op de leefomgevingskwaliteit in zijn gehele omvang in beeld dienen te worden gebracht. De gemeente vraagt een nadere onderbouwing ten aanzien van de voorzichtige conclusie dat leefbaarheids- en intensiveringsprojecten elkaar in evenwicht houden, zodat kan worden bepaald welke emissieruimte er is en welke emissiebronnen nog kunnen worden toegevoegd.
- 19 De gemeente Rozenburg ziet een onzekerheid in de gewenste geluidsreductie van de Calandspoorbrug (BRG-project) in de periode tussen 2015 en 2020, mede naar aanleiding van de in de SMB gesignaleerde prognose van het aantal treinbezoeken. Voorts vraagt deze inspreker zich af wie er voor zorgt dat na 2015 de afgesproken geluidsniveaus niet worden overschreden.

b) Kabinetsstandpunt

Ten aanzien van de wens om de (milieu)effecten van de BRG-projecten diepgaander in beeld te brengen, wordt verwezen naar paragraaf 6.1 van het SMB-rapport. Daarin wordt aangegeven om welke redenen zijn de kwantificering van de effecten van de BRG-activiteiten in dit stadium niet mogelijk is.

Het is juist dat het BRG project "Geluidsreductie Calandspoorbrug" loopt tot 2015. Of en zo ja op welke wijze voor de periode daarna afspraken moeten worden gemaakt, valt buiten het kader van dit BRG-project.

4.3 Landaanwinning

4.3.1. Varianten

a) Reacties

- 18 De gemeente Westvoorne wil graag weten in hoeverre in de herstelde PKB en de vervolgpcedure gekozen is voor de Doorsteekvariant. Ook wil de gemeente duidelijkheid over de Haringvlietlijn.
- 14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne verwacht dat de Doorsteekvariant gerealiseerd gaat worden en vindt het positief dat gestreefd wordt naar het zo klein mogelijk houden van de negatieve effecten. Verder wijst deze inspreker op het feit dat de kleinst mogelijke landaanwinning de minste blijvende negatieve effecten heeft. Als na de eerste fase blijkt dat verdere uitbreiding overbodig is, kan de Tweede Maasvlakte beperkt blijven tot deze eerste fase met de kleinste effecten.

b) Kabinetsstandpunt

In het kader van het projectenspoor heeft het Havenbedrijf Rotterdam, verantwoordelijk voor de landaanwinning, ingezet op de Doorsteekvariant. Zie ook de startnotities voor het MER Bestemming Maasvlakte 2 en het MER Aanleg Maasvlakte 2 waarin als uitgangspunt voor deze effectstudies de Doorsteekvariant is genomen. Het SMB-rapport geeft aan dat naar verwachting de milieueffecten van de Doorsteekvariant vergelijkbaar of kleiner zijn dan die van de Referentieontwerpen. Dit is mede reden voor het kabinet om positief te staan tegenover de gekozen invulling.

Het kabinet kiest er (conform het eerder ingenomen standpunt naar aanleiding van de inspraakreactie op de PKB-plus deel 1) niet voor om de Haringvlietlijn aan te houden als begrenzing voor de landaanwinning, maar houdt vast aan de begrenzing, zoals opgenomen in de beslissing van wezenlijk belang voor de landaanwinning. Het staat partijen betrokken bij de uitwerking vrij aanvullende afspraken te maken.

4.3.2. Effecten

a) Reacties

Algemeen/diversen

20 Voorne-Putten zal volgens de Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied ook verhoudingsgewijs zeer onder de aanleg van de Tweede Maasvlakte lijden in de vorm van een significante achteruitgang van het milieu en compensatie die ten goede komt aan Rotterdam.

14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne pleit voor toepassing van het voorzorgsbeginsel: eerst saneren en scheppen van milieuruimte alvorens nieuwe emissiebronnen toe te voegen.

Chemie max scenario en doorwerking

24 Recreatieschap Voorne/Putten/Rozenburg vraagt zich af waarop de keuze voor het scenario chemie-max is gebaseerd, wat de gevolgen zijn voor de externe veiligheid en of de veiligheidscontouren niet over de recreatiegebieden schuiven.

Klimaatverandering

23, 36 Milieudefensie verbaast zich over het feit dat er niets in de SMB staat over de effecten op klimaatverandering van het extra vervoer veroorzaakt door de Tweede Maasvlakte. Stichting De Noordzee adviseert in dit kader een koppeling te leggen tussen het energieoverschot van de Tweede Maasvlakte en de energiebehoefte.

Kust en zee

Slijkgat

12, 29 De recreatiesector wijst op de ontsluiting via het Slijkgat en de Goereese zeesluis. Ook Gemeente Goedereede gaat in op het sneller verzanden van het Slijkgat, waardoor de bevaarbaarheid in gevaar komt.

Morfologie

4 Vereniging Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap verbazen zich over de nieuwe studies waaruit blijkt dat in plaats van versnelde verondieping er nu juist een relatieve vertraging van plaatvorming in de Haringvlietmond wordt verwacht. Daarom dient de in de SMB aangekondigde passende beoordeling in het kader van vervolgbesluiten zorgvuldig en op basis van de nieuwste morfologische inzichten te worden uitgevoerd en te worden getoetst door vooraanstaande deskundigen.

-
- 18 De gemeente Westvoorne wil meer duidelijkheid over de morfologische veranderingen als gevolg van de landaanwinning voor de gehele Westvoornse kust, ook in relatie tot zandwinning, Zwakke Schakels en het Spuiregime van de Haringvlietsluizen.
- 20 De Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied geeft aan dat als gevolg van het Kierbesluit de Haringvlietmond kan verslibben. Daarbij mag men aannemen dat op Voorne en een deel van Goeree kilometers strand verloren zullen gaan door verslibbing.

Zandwinning

- 4 Vereniging Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap vinden dat de mogelijke effecten van zandwinning in de SMB ten onrechte als niet ingrijpend zijn aangemerkt en evenmin zijn meegenomen bij de Passende Beoordeling Landaanwinning. Zij vinden de SMB op dit punt niet volledig/finaal. e
- 36 Ook Stichting de Noordzee vindt dat in de SMB de effecten van zandwinning op het Noordzee milieu onvoldoende worden belicht. In haar inspraakreactie gaat deze Stichting er dan ook uitgebreid op in. Een gelijkblijvende waarborg van de natuur in combinatie met wat meer flexibiliteit ten opzichte van de zandwinning baart de Stichting zorgen. Centraal zou moeten staan hoe het milieu zich ontwikkelt als de activiteit niet zou plaatsvinden, evenals de gevolgen van mogelijke alternatieven.

Effect op waterkeringen

- 13 Waterschap Hollandse Delta vindt de SMB onvolledig omdat de effecten op de primaire waterkeringen langs de kust met name voor de zeekering Duinen van Voorne niet in beeld zijn gebracht. Daarnaast wijst het Waterschap er op dat de effecten voor beheer en onderhoud en de toekomstige versterking van primaire waterkeringen niet te overzien zijn en wil nu al beginnen met monitoring, ook om kosten direct bij kostenveroorzakers te kunnen leggen.

Keuze referentieontwerp

- 25 Het Hoogheemraadschap van Delfland spreekt, vanwege de invloed op de Delflandse kust, haar voorkeur uit voor referentieontwerp 1. De lange havendam van referentieontwerp 2 heeft mogelijk gevolgen voor de stroming voor de Delflandse kust.

Harde zeekering

- 14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne wil weten welke invloed een eventuele harde zeekering heeft op de basiskustlijn en wat de kosten van onderhoud zijn. Zij pleit ook bij de Doorsteekvariant voor een harde zeekering, omdat die voordelen heeft voor de duinen van Voorne. De recreatieve waarde van een zachte zeekering wordt betwijfeld.

(Weg)verkeer

- 12, 14, 18, 20 Verschillende gemeenten en belangenorganisaties gaan in op de hinder die de aanleg van een Tweede Maasvlakte zal veroorzaken of tot gevolg zal hebben. Door een groot deel van de insprekers wordt gewezen op de toename van verkeersdrukke, terwijl het wegennet de verkeersdrukke nu al niet aan kan.
- 9 Een individuele inspreker wil dat met ingang van 2010 het containervervoer per vrachtwagen, die het buitenland als bestemming heeft, wordt verboden.
- 16, 23 Wat betreft de verkeersgevolgen zouden volgens Milieudefensie ook de milieueffecten van het vrachtverkeer op nog aan te leggen wegen zoals de A4 Zuid door de Hoeksche Waard en de A15 van Bemmelen tot en met Zevenaar meegenomen moeten worden. De Zuid-Hollandse Milieufederatie beveelt aan het verkeersknelpunt op de A15 aan te wenden voor een modal shift naar pijplijn, binnenvaart, short-sea en spoor.
- 24 Recreatieschap Voorne/Putten/Rozenburg wijst op de overlast van extra verkeer over de dammenroute en merkt op dat hierover niets is meegenomen in de SMB.

Zeescheepvaartverkeer en waterverontreiniging

- 36 Stichting de Noordzee merkt op dat de effecten van een toename van zeescheepvaart (óf meer bewegingen óf grotere schepen) die door Maasvlakte II wordt gefaciliteerd een significante vermeerdering van milieubelasting zal veroorzaken. Deze effecten zijn onvoldoende meegenomen in de beoordeling van de milieueffecten in de SMB.
- 36 Stichting De Noordzee bestrijdt dat de waterverontreiniging niet zal toenemen. Een toename van scheepsbewegingen zal volgens de Stichting zonder verdere maatregelen leiden tot een toename van zowel legale als illegale lozingen, ballastwater en TBT en meer risico's voor emissies als gevolg van scheepsongevallen.

Geluid en stank

- 12, 14, 16, De gemeente Goedereede en een aantal belangenorganisaties gaan in op de hinder die aanleg van een Tweede Maasvlakte zal veroorzaken. Bij stank en geluidsoverlast wordt uitgebreid stilgestaan.
- 16 De Zuid-Hollandse Milieufederatie gaat ervan uit dat voor het stiltegebied Voornes Duin, conform "Visie en Durf", maatregelen worden genomen om te voorkomen dat de streefwaarde van 40 dB(A) wordt overschreden. Voor de potentiële geluidsmaatregelen moet volgens deze inspreker voldoende bestuurlijke aandacht zijn om ze ook daadwerkelijk tot stand te brengen. Naast het bedrijfsleven moeten vooral omwonenden hiervan profiteren.

Externe veiligheid

- 18 De gemeente Westvoorne verzoekt aan te geven wat de autonome groei van het autoverkeer betekent voor de vluchtroutes in geval van een ramp.
- 19 De gemeente Rozenburg vraagt aandacht voor de bereikbaarheid vanwege de geconstateerde verslechtering van de doorstroming door het extra verkeer vanaf Maasvlakte II.
- 20, 26 Insprekers waaronder Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied wijzen erop dat Voorne Putten en Rozenburg niet voorbereid zijn op ernstige calamiteiten en evacuatie daarbij.

Landschap

- 12 De gemeente Goedereede wijst op de nadelige effecten voor de recreatie zoals horizonvervuiling.
- 14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne wil verduidelijking over de tekst over de effecten op het landschap (blz. 41 van de SMB).

Recreatie

- 14, 24 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne vraagt zich af hoeveel verder het nieuwe strand komt te liggen. Recreatieschap Voorne/Putten/Rozenburg wil weten wat de effecten zijn voor de recreatie op de Maasvlakte tijdens de aanleg.

Energieproductie

- 22 E-ON Benelux vraagt aandacht voor de koelwaterproblematiek van de bestaande E-ON centrale op de Maasvlakte en vindt dat de effecten op de eventuele wijzigingen van het koelwaterlozingspunt meegenomen hadden moeten worden bij de SMB (en MER) voor de PKB. Volgens E-ON wordt ten onrechte geen rekening gehouden met de mogelijke uitbreidingen van de elektriciteitscentrale van E-ON aan de Maasvlakte noch met de bouw van enig andere centrale op de Tweede Maasvlakte.
- C De Commissie m.e.r. stelt dat de lopende initiatieven voor een gelimiteerd aantal (kolen- en biomassagestookte) energiecentrales in het Rijnmondgebied zijn meegenomen in de autonome ontwikkeling. De Tweede Maasvlakte zal in principe niet worden bestemd voor energieproductie. Paragraaf 4.5.8 in de PKB houdt echter de optie open voor grootschalige elektriciteitsproductie op de Tweede Maasvlakte. De Commissie wijst erop dat in dat geval

buiten de veronderstelde scenario's voor de Tweede Maasvlakte wordt getreden. Dan zal dus inzichtelijk moeten worden gemaakt wat de bijdrage van die ontwikkeling is aan de luchtkwaliteit.

b) Kabinetsstandpunt

Algemeen/diversen

Uit de effectbeschrijving zoals beschreven in het SMB-rapport blijkt niet dat Voorne-Putten te maken heeft met significante achteruitgang als gevolg van de landaanwinning. Het voorzorgsbeginsel is ook voor het kabinet een belangrijk uitgangspunt, maar niet het enige voor de besluitvorming over een omvangrijk en complex project als PMR.

Voor een aantal natuur- en milieueffecten geldt dat ze moeten zijn gecompenseerd voordat het effect optreedt of moet de compensatie gelijk oplopen met het toenemende effect. In een aantal gevallen wordt al gestart voordat er effecten zijn. Dat geldt bijvoorbeeld voor een aantal BRG-projecten.

Chemie max scenario en doorwerking

De term scenario "chemie-max" heeft mogelijk bij de inspreker tot verwarring geleid. In paragraaf 4.3 van het SMB-rapport wordt aangegeven dat er op dit moment gewerkt wordt aan twee gedetailleerde milieueffectrapporten ten behoeve van de besluitvorming over de aanleg respectievelijk de inrichting en het gebruik van de landaanwinning. In deze vervolg-MERren worden de meest actuele inzichten op het gebied van milieutoestand, autonome ontwikkeling, rekenmethoden en modellen en toetsingskaders verwerkt. De vervolg-MERren richten zich op de Doorsteekvariant. Bij die MERren wordt gewerkt met verschillende scenario's voor de invulling per bedrijfstype op de landaanwinning.

Eén van die scenario's gaat uit van een vulling waarbij er naast containers ook een deel chemie zal worden gerealiseerd (het chemie-max scenario), naast scenario's waarbij er alleen maar containeroverslag komt. Ter voorkoming van misverstanden: in het chemie-max scenario is de Tweede Maasvlakte niet geheel gevuld met chemische bedrijven maar begrensd tot circa 450 hectare (van de 1000 hectare netto uitgeefbaar). Het SMB-rapport maakt vooral gebruik van het MER zoals die voor de PKB-plus deel 1 is opgesteld. Bij dat MER is uitgegaan van een bepaalde vulling van de landaanwinning en alle in kaart gebrachte milieueffecten zijn gebaseerd op deze vulling met bedrijfstypen. Om de resultaten ten aanzien van de milieueffecten van dit "oude" MER te kunnen vergelijken met de laatste inzichten uit de vervolg-MERren moet wel met een vergelijkbare "vulling" worden gewerkt. Dat kan door het zogeheten chemie-max scenario te nemen uit de vervolg-MERren. Bij eenzelfde invulling van de landaanwinning kunnen uitspraken gedaan worden over de laatste inzichten ten aanzien van de milieueffecten. Deze zijn dan ook als zodanig in het SMB-rapport bij de beschrijving van de effecten meegenomen. Daar waar de actualisatie nieuwe inzichten geeft, is die in de tekst van de SMB verwerkt.

Ten aanzien van externe veiligheid was oorspronkelijk de conclusie dat er geen knelpunten waren (op basis van wettelijke normen) ten aanzien van het plaatsgebonden risico. Actuele informatie laat zien dat onder andere langs de A15 de veiligheidscontour naar 'buiten' verschuift, terwijl ook de stranden op de landaanwinning overschrijdingen te zien geven. Een en ander zal later bij de vervolg-MERren ook op basis van de verschillende inrichtingen (en bedrijfstypen) uitgewerkt worden en samen met het bijbehorende bestemmingsplan ter inspraak voorgelegd worden.

Klimaatverandering

In het SMB-rapport komt de klimaatverandering aan de orde (paragraaf 4.3 Milieu/ Lucht). Gesteld wordt dat het klimaateffect van CO₂ internationaal is. Of bedrijven (met hun vervoersgevolgen) zich vestigen op de landaanwinning of kiezen voor bijvoorbeeld Antwerpen, heeft geen invloed op het optreden van klimaateffecten. Er van uitgaande dat de bedrijven (met hun vervoersgevolgen) zich, als de landaanwinning niet wordt aangelegd, elders zullen vestigen, heeft de landaanwinning met zijn achterlandverbindingen dus geen extra effect op het klimaat.

Kust en zee

Slijkgat

Voor de bevaarbaarheid van het Slijkgat wordt verwezen naar de eerder gegeven beantwoording zoals opgenomen in deel 3 van de PKB PMR (2006) en wel in bijlage B 6.6.3 onder de kop "Effecten op het Slijkgat".

Ten aanzien van de toegang tot de Goereese zeesluis valt de ontwikkeling van de vaartechnische toegankelijkheid buiten de kaders van PMR. Voorts geldt dat de bestaande vaarroutes geen invloed ondervinden van de instelling van het zeereservaat.

Morfologie

Morfologische studies geven inzicht in mogelijke ontwikkelingen maar kunnen, omdat sprake is van zeer complexe processen, geen absolute uitspraak doen over de ontwikkelingen die zullen gaan plaats vinden. Naarmate nauwkeuriger gemodelleerd en gerekend wordt zal de bandbreedte van de uitkomsten geringer zijn, maar er blijft altijd sprake van een zekere bandbreedte in de uitkomsten. Bij het bepalen van de compensatieopgave is rekening gehouden met die bandbreedte en is de meest ongunstige uitkomst gebruikt voor de bepaling van het compensatieprogramma.

Bij de berekeningen zoals die zijn uitgevoerd en nog uitgevoerd zullen gaan worden, wordt rekening gehouden met alle ontwikkelingen in het gebied zoals het spuiregime van de Haringvliet, de ontwikkelingen rond Zwakke Schakels en de zandwinning. In het kader van de vervolgpcedures zal een en ander in de vervolg-MER (aanleg) aan de orde komen.

De genoemde verslibbing van de Haringvlietmond is het gevolg van eerdere ingrepen in het kader van de Deltawerken zoals de afsluiting van het Brielse gat en de Haringvliet. Het is de verwachting dat het kierregime, doordat er meer stroming in de Haringvlietmond zal optreden, die verslibbing mogelijk zal afremmen.

Zandwinning

Bij het opstellen van het SMB-rapport is gebruik gemaakt van het MER dat eerder ten behoeve van Deel 1 van PKB PMR is opgesteld. In het MER Landaanwinning (zie paragraaf 14.11) wordt ten aanzien van de effecten van de zandwinning gesteld, dat de effecten verschillen tussen zandwinvarianten (dichtbij winnen of veraf, ondiep winnen of diep winnen). Uit de effectbeschrijving komt verder het volgende beeld naar voren:

- De effecten van zandwinning zijn voornamelijk tijdelijk en gering;
- Zandwinning tot 10 meter diep en zo ver mogelijk uit de kust heeft de minste gevolgen voor natuur;
- Een zo diep mogelijk zandwinning is gunstig uit oogpunt van grondstoffengebruik en archeologie;
- Vanuit oogpunt van kosten en emissies gaat de voorkeur uit naar zandwinning dicht bij de kust.

In algemene zin beschrijft de SMB enige mechanismen, die nu bekend zijn rond de zandwinning en die een rol hebben gespeeld in de bepaling van het zoekgebied. De

zandwinning krijgt afzonderlijk aandacht bij de vervolgbesluiten waarbij, met kennis over de bovenstaande mechanismen, nader op de natuur- en milieueffecten wordt ingegaan. De ontgrondingsvergunning zal worden gebaseerd op een MER en een passende beoordeling.

Effect op waterkeringen

Voldoen aan de eisen die gesteld worden aan de primaire waterkeringen is uitgangspunt bij de uitwerking van de landaanwinning. Om die reden is er ook geen effectbeschrijving opgenomen. In de MER-Deelnota Landaanwinning is geconcludeerd dat de landaanwinning nauwelijks effect heeft op de veiligheid van de aan de Maasvlakte grenzende waterkeringen en dat het vereiste veiligheidsniveau gewaarborgd kan blijven.

Keuze referentieontwerp

Het kabinet neemt kennis van het standpunt van het Hoogheemraadschap van Delfland ten aanzien van de referentieontwerpen en wijst erop dat de SMB gesteld wordt dat referentieontwerp 2 niet als reëel alternatief gezien moet worden (§4.3, laatste alinea). Tevens is in de SMB vermeld dat de Doorsteekvariant als meest waarschijnlijke invulling moet worden gezien.

Harde zeewering

In het kader van het MER voor de PKB-plus deel 1 is gekeken of een harde zeewering op het zuidwestelijk hoekpunt van de referentieontwerpen een bijdrage zou kunnen leveren aan het verminderen van de effecten op de Voorne duinen. Naar aanleiding van nader onderzoek is, mede naar aanleiding van reacties op dit onderwerp bij de PKB-plus deel 1, geconcludeerd dat de positieve effecten van toepassen van een harde zeewering niet aanwezig zijn. Deze conclusie is opgenomen in paragraaf B 6.3.3 van deel 3 van de PKB PMR (2006). Van een geheel harde zeewering is, en zal, geen sprake zijn vanwege de impact op de natuur en milieu, het verloren gaan van strand en de zeer hoge kosten van een dergelijke oplossing, terwijl de onderhoudskosten slechts marginaal lager zijn.

(Weg)verkeer

De vestiging van bedrijven op de landaanwinning zal leiden tot een toename van het wegverkeer. De verkeersstromen als gevolg van de landaanwinning zullen zich vooral concentreren op de A15. De reeds voorziene capaciteitsvergroting van de A15 moet er voor zorgen dat dit verkeer ook gebruik blijft maken van de A15. De invloed van de landaanwinning op het onderliggende wegennet van Voorne Putten is gering en de drukte wordt bijna geheel veroorzaakt door de sterke autonome groei van het lokale autoverkeer.

Ook de invloed van de landaanwinning op de Dammenroute is beperkt. De milieueffecten van het extra verkeer op de achterlandverbindingen zijn berekend tot waar het verkeer van en naar de landaanwinning nog een significant onderdeel is van de totale vervoersstroom (> 10 %).

Het is de vraag of het afdwingen van een specifieke model split (vervoerswijzekeuze) mogelijk is binnen de huidige (Europese) wet- en regelgeving. Wel kunnen maatregelen genomen worden die het gebruik van spoor en binnenvaart stimuleren. Met het oog hierop is het uitgangspunt dat de landaanwinning wordt ingericht, geëxploiteerd en beheerd volgens de principes van een duurzaam bedrijventerrein, zoals in de PKB (bwb 6) opgenomen.

Zeescheepvaartverkeer en waterverontreiniging

De effecten van toename van zeescheepvaartverkeer (waaronder waterverontreiniging) zijn niet meegenomen omdat het voor het algemene effect van zeescheepvaart niet uitmaakt of bedrijven (met de daarbij horend zeescheepvaartverkeer) zich vestigen op de landaanwinning, of kiezen voor bijvoorbeeld Antwerpen. In een totale ketenbenadering zou het zelfs kunnen zijn dat vestiging in Rotterdam mede vanwege de duurzamere achterlandverbindingen op Europese schaal een betere oplossing is. Dit neemt niet weg dat terugdringen van lozingen en de negatieve milieu-impact nodig blijft.

Geluid en stank

Naar verwachting zullen activiteiten op de landaanwinning weinig tot geen stankhinder veroorzaken. Stankhinder is vooral afhankelijk van het type bedrijven. Containerafhandeling veroorzaakt normaal gesproken geen stank, terwijl de chemiebedrijven die zich eventueel op de Tweede Maasvlakte gaan vestigen aan de dan geldende eisen ten aanzien van het voorkomen van stankhinder zullen moeten voldoen.

Ten aanzien van geluid treedt er door het gebruik van de landaanwinning een beperkte toename van het aantal geluidgehinderden op. Zie verder paragraaf 4.3 (onder kop Milieu) van het SMB-rapport. In dezelfde paragraaf van de SMB wordt geconcludeerd dat een groter deel van het stiltegebied Voornes Duin een hogere geluidbelasting dan de streefwaarde van 40dB(A) zal ontvangen. Ten aanzien van de in "Durf en Visie" door partijen overeengekomen streefwaarde voor het Voornes Duin laat het Rijk de partijen betrokken vrij daarover aanvullende afspraken te maken.

Externe veiligheid

De SMB stelt dat, als gevolg van de landaanwinning of het verkeer van en naar de landaanwinning, mogelijk knelpunten zullen ontstaan voor plaatsgebonden risico in de bebouwde omgeving in de omgeving van het Vaanplein. Verder is ook het gebruik van het strand op de landaanwinning een punt dat op het gebied van externe veiligheid in de uitwerking aandacht moet krijgen. Behoudens deze twee op te lossen knelpunten wordt in het SMB-rapport geconcludeerd dat er verder geen knelpunten zijn op het gebied van plaatsgebonden risico.

Landschap

De beschrijving van de effecten op het landschap is gebaseerd op een aantal aspecten te weten: vorm en maat (waarbij het onder meer gaat om de ervaring van de openheid van de kust en de variatie in ruimtelijke maten), structuur en samenhang (haventoeegang en aansluiting op bestaand gebied) en identiteit en imago. Een en ander komt in extenso aan de orde in het MER-Deelnota Landaanwinning, hoofdstuk 10. In het SMB-rapport is een samenvatting van de effectbeschrijving opgenomen.

Recreatie

Hoeveel verder weg het nieuwe strand (op de landaanwinning) ten opzichte van het huidige strand op de Maasvlakte komt te liggen hangt mede af van de uiteindelijke landaanwinning. Als voorbeeld: bij de Doorsteekvariant komt het strand netto slechts enige honderden meters verder te liggen. De effecten op de recreatie tijdens de aanleg zijn, conform de notitie "Reikwijdte en detailniveau" geen onderdeel geweest van het SMB-rapport.

Energieproductie

De mogelijke gevolgen voor het koelwater van de E-ON centrale zijn bekeken in het kader van het nader onderzoek ter toetsing aan de Kaderrichtlijn Water. De door de inspreker gesignaleerde effecten zijn daarbij betrokken. De oplossing van de problematiek kan alleen gevonden worden in relatie met de invulling van de landaanwinning (vorm en inrichting).

De PKB maakt de landaanwinning mogelijk, het bijbehorende SMB-rapport bekijkt de mogelijke (milieu)effecten bij het besluit. De koelwaterproblematiek is in die optiek geen reden om van aanleg van de landaanwinning af te zien. In het projectenspoor zal de koelwaterproblematiek alsnog een rol kunnen spelen. Vandaar ook dat dit punt expliciet is benoemd in de Startnotitie m.e.r. Bestemming Maasvlakte 2.

Terecht wijst de Commissie m.e.r. erop dat voor grootschalige elektriciteitsproductie op de Tweede Maasvlakte inzichtelijk zal moeten worden gemaakt wat de bijdrage van die ontwikkeling is aan onder meer de luchtkwaliteit, maar ook de waterkwaliteit (opwarming). Ten aanzien van deze en andere effecten in relatie met mogelijke uitbreiding van de elektriciteitsproductie op de landaanwinning wordt verwezen naar deel 3 van de PKB PMR (2006) en in het bijzonder paragraaf 4.5.8 Aangegeven wordt dat het Derde Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEVIII) met de bijhorende milieubeoordeling het kader is waarin besluitvorming zal plaats vinden.

4.4 750 hectare natuur- en recreatiegebied

4.4.1. Varianten

a) Reacties

- 4 Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap stellen dat de onderbouwing van de voorkeursvariant in de SMB ten opzichte van het MER zodanig abstract is dat de effecten van de hoofdvarianten minder onderscheidend zijn beschreven dan gewenst. Verzocht wordt om de om de onderbouwing uit het MER-Deelnota 750 hectare over te nemen.
- 37, 38 Een aannemingsbedrijf in het gebied vindt dat er een nieuwe MER moet worden gemaakt omdat alleen "natte modellen" zijn beoordeeld.
- C De Commissie m.e.r. stelt dat de informatie in de SMB over de invulling verwarrend is, mogelijk omdat varianten worden besproken terwijl er eigenlijk al keuzes voor de invulling zijn gemaakt.

b) Kabinetsstandpunt

Een SMB is globaal van karakter en heeft niet het detailniveau van een complete MER. In de op 29 mei 2006 vastgestelde notitie "Reikwijdte en detailniveau" van de SMB is gesteld dat het detailniveau van het SMB-rapport vergelijkbaar is met het hoofdrapport van het MER en passend bij het karakter van de besluiten en de fase van besluitvorming. Daar sluit ook de onderbouwing van de voorkeursvariant in het SMB-rapport op aan.

In het SMB-rapport is voor het natuur- en recreatiegebied in Midden-IJsselmonde gewerkt met dezelfde hoofdvarianten als in het MER zijn gehanteerd. Hiermee worden het karakter en de voorgeschreven inhoud van de milieubeoordeling gerespecteerd, ook al is in dit specifieke geval op basis van het eerdere MER reeds een keuze voor de invulling gemaakt. In alledrie de varianten wordt de inrichting en het beheer van het zuidelijke gedeelte gericht op het ontwikkelen van natte natuurwaarden. Voor de andere delen van de varianten wordt gedacht aan een open parkbos. De keuze van natte natuurwaarden komt voort uit de relatief lage ligging van dit deel van het gebied en het streven om in dit deel van het gebied te komen tot duurzaam waterbeheer. Dit houdt in dat een flexibeler peilbeheer wordt ingevoerd: hogere grondwaterstanden zijn mogelijk, toenamen van de fluctuatie van grondwaterstanden en mogelijk periodieke gedeeltelijke inundatie worden geaccepteerd. Hierbij hoort ook een bepaalde ontwikkeling van de natuurwaarden.

4.4.2. Effecten

a) Reacties

Algemeen

28, 35 Twee insprekers waaronder LTO Noord stellen dat in het verlengde van de conclusie dat “er geen negatieve milieueffecten zullen optreden door de realisering en aanleg van de 750 hectare natuur- en recreatiegebied” ze zich, samen met de provincie Zuid Holland, in willen spannen om de positieve milieueffecten zelfs te laten toenemen.

Leefomgeving en geluid

15 Stichting Natuur en Milieu-Wacht geeft aan dat oneigenlijk gebruik van het gebied door recreanten overlast in de aangrenzende woongebieden in de hand werkt.

32 Bewonersvereniging Vlinderstrik Rodenrijs vindt dat de aanleg en inrichting van een nieuw gebied met als doelstelling “een impuls te geven aan de leefbaarheid” en “de bevolking rust, ruimte, natuur en groen te bieden” (§3.4.1 PKB) per saldo niet mag leiden tot een aantasting van de leefomgeving voor de huidige bewoners.

28, 35 De insprekers vragen zich af hoe nu al onderbouwd geconcludeerd kan worden dat de geluidsoverlast marginaal zal zijn, terwijl de plannen om het gebied te ontwikkelen nog moeten worden gemaakt en besproken.

Natte natuur

30, 35 VTM – Milieucommunicatie Rijnmond wijst op het feit dat de gevolgen van natte natuur op een dergelijke schaal nog niet zijn onderzocht. Daarnaast zullen beheerkosten volgens deze inspreker drukken op toekomstige generaties.

Rand van Rhoon

4 Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap gaan in op de ‘Rand van Rhoon’. In de PKB staat dat de natuur- en recreatieontwikkeling richtinggevend is voor de invulling van de kwetsbare restruimte in de “Rand van Rhoon” (bwb 20), maar de ontwikkeling van hoogwaardige stedelijke functies -waaronder landelijk wonen- is mogelijk. De insprekers willen de onderbouwing van deze functietoedeling graag opgenomen zien in het MER en de SMB.

Cultuurhistorie

28, 30, 35 LTO Noord en VTM-Milieucommunicatie vinden dat te weinig aandacht wordt geschonken aan het huidige cultuurhistorische landschap met zijn inwoners en missen een beschrijving van de huidige cultuurhistorische waarde. Om cultuurhistorie in het gebied te behouden, moeten ondernemers een positie krijgen in de gebiedsfuncties.

Natuurwaarden

28, 31, 35 LTO Noord en de Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Noordrand Rotterdam missen de onderbouwing van de conclusie dat er een verbetering van natuurwaarden optreedt (door het instellen van een getijdengebied) in de 750 hectare natuur- en recreatiegebied. De omzetting van agrarische gronden naar natuurgronden kan volgens LTO Noord wel degelijk nadelige invloed hebben op flora en fauna. Bovendien moeten op basis van een EU-richtlijn foerageergebieden worden aangewezen, waar ganzen en smienten kunnen foerageren. De Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Noordrand Rotterdam wijst specifiek op verstoring van de weidevogelbiotoop.

C De Commissie m.e.r. adviseert om in de verdere informatievoorziening aan te geven welke gevolgen PMR mogelijk heeft op de Oude Maas en dit vervolgens te toetsen aan de Natuurbeschermingswet 1998.

-
- 32 Ecologische verbindingzone
Bewonersvereniging Vlinderstrik Rodenrijs mist een beschrijving van de functionele eisen (randvoorwaarden) waar een ecologische verbindingzone aan moet voldoen.

- 4 Kaderrichtlijn water
Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap vinden de transformatie van landbouwgrond naar 750 hectare natuur en recreatie zeer goed passen in de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water.

b) Kabinetsstandpunt

Algemeen

Het kabinet waardeert deze inzet.

Leefomgeving en geluid

In het SMB-rapport wordt gesteld dat het gebruik van het 750 hectare natuur- en recreatiegebied incidenteel leidt tot een relatief groot aanbod van verkeer op de aan- en afvoerwegen, waardoor lokaal en tijdelijk een slechte verkeersafwikkeling kan optreden. Dit zal optreden tijdens warme weekend-zomerdagen als er sprake is van een 'piek' in de verkeersintensiteiten. Daar staat tegenover dat, als gevolg van de aanleg van het 750 hectare natuur- en recreatiegebied dicht bij het stedelijk gebied, er een verminderde noodzaak optreedt verder weg gelegen recreatiegebieden te bezoeken. Als mitigerende maatregel ten aanzien van de mogelijke verkeersoverlast worden langzaamverkeerroutes voorgesteld en voor de ontwikkeling op Midden-IJsselmonde de zogeheten 'groene verbinding' voor langzaam verkeer over de A15 (bwb-15). De conclusies ten aanzien van de geluidsoverlast in het SMB-rapport zijn mede gebaseerd op de hiervoor beschreven verkeerseffecten.

Dat de voorgestelde ingrepen, zoals de aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied, lokaal tot een wijziging en mogelijke verslechtering leiden ten aanzien van de leefomgeving, is voor het kabinet acceptabel. Voor de invulling van de leefbaarheidscomponent van de dubbele doelstelling volgt het kabinet een saldobenadering. Er wordt gestreefd om de kwaliteit van de leefomgeving in het Rijnmondgebied te verbeteren, maar dat hoeft niet voor alle leefbaarheidsaspecten en op alle plaatsen in dezelfde mate het geval zal zijn. Plaatselijk kan dus op bepaalde aspecten een verslechtering optreden.

Natte natuur

De gevolgen van natte natuur zijn goed bekend. Er zijn voldoende vergelijkbare projecten om goed onderbouwd te kunnen aangeven wat de effecten zijn. Wat betreft de beheerkosten geldt dat deze vergelijkbaar zijn met andere invullingen.

Rand van Rhoon

Ten aanzien van het in bwb 20 beschreven gebied is in de toelichting (§4.6.3) aangegeven dat het streekplan inmiddels is vastgesteld. Voor dit streek-/regionaal structuurplan (RR2020) is een SMB uitgevoerd. Voor de onderbouwing van de functietoedeling wordt hiernaar verwezen. Het RR2020 heeft een uitgebreide inspraakprocedure doorlopen waarbij op het voornemen om landelijk wonen toe te staan, kon worden ingesproken.

Cultuurhistorie

De basis van de effectbeschrijving ten aanzien van de cultuurhistorie, zoals opgenomen is in het SMB-rapport (zie paragraaf 4.4 onder kopje "Landschap, archeologie en cultuurhistorische waarde), is terug te vinden in het MER-Deelnota 750 hectare natuur- en recreatiegebied). In hoofdstuk 8 "Landschap" wordt uitgebreid ingegaan op de twee

elementen die samen invulling geven aan het begrip cultuurhistorie. Het gaat daarbij om de aanwezigheid van waardevolle historisch-geografische en -bouwkundige elementen en om waardevolle historisch-geografische en -bouwkundige structuren, patronen en gebieden. Op beide aspecten zijn de varianten gescoord. Zo is geteld hoeveel van dergelijke elementen en structuren, patronen en gebieden per variant worden aangetast. Dit alles op basis van een uitvoerige analyse van het gebied, zoals opgenomen in paragraaf 4.2.5 van de eerder genoemde MER-Deelnota 750 hectare natuur- en recreatiegebied. Naar de mening van het kabinet is de cultuurhistorie hiermee goed in beeld gebracht en geeft de samenvatting in het SMB-rapport een adequate beschrijving van de effecten op de aanwezige cultuurhistorie als gevolg van de voorgestelde ingrepen.

Natuurwaarden

Het begrip natuurwaarde, zoals gehanteerd is in het SMB-rapport (en de onderliggende MER), wordt bepaald door de diversiteit van ecotypen en soorten. Daarbij gaat het niet alleen om aantal, maar ook om de kwalitatieve waardering van soorten. Soorten die vanwege hun zeldzaamheid en/of bedreigde status op (inter)nationale schaal door het beleid een beschermde status hebben gekregen, tellen zwaar mee. Het gaat daarbij vooral om soorten die opgenomen zijn in de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Nederlandse natuurbeschermingswetgeving. Eenzelfde lijn wordt ook gevolgd voor ecotypen. In de MER-Deelnota 750 hectare natuur- en recreatiegebied is dit verder in kaart gebracht voor de 750 hectare natuur- en recreatiegebied. Hieruit is de conclusie getrokken dat de aanleg van 750 hectare natuur- en recreatiegebied resulteert in een sterke verbetering van de kwaliteit en kwantiteit van natuurwaarden. Daarbij wordt ook opgemerkt dat de varianten met getijdengebied (in plangebied Midden-IJsselmonde) het meest bijdragen aan verbetering van de natuurwaarden.

Voor het advies van de Commissie m.e.r. over de mogelijke gevolgen van PMR op de Oude Maas is een onderzoek van Alterra van belang (Koolstra, B.J.H. & F.G.W.A. Ottburg 2005. PMR: 750 hectare natuur en recreatie; Eerste toets in het kader van de Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet. Wageningen, Alterra, Alterra-rapport 1279). Dit rapport concludeert dat er geen reden is om aan te nemen dat er als gevolg van het deelproject 750 hectare natuur- en recreatiegebied significante gevolgen voor het Habitatrichtlijngebied Oude Maas op zullen treden of dat een ontheffing Flora- en Faunawet (indien benodigd) niet verleend zal kunnen worden.

Ecologische verbindingzone

Het is juist dat functionele eisen voor een ecologische verbindingzone in de SMB ontbreken. Dat komt omdat dit geen (milieu)aspect is geweest waarop de varianten zijn bekeken. De functionele eisen voor een ecologische verbindingzone kunnen straks de randvoorwaarden zijn die meegegeven worden bij de uitwerking van de plannen en zijn in die zin eerder input voor het ontwerp dan uitkomst van een (milieu)analyse.

Kaderrichtlijn Water

Het kabinet neemt kennis van de constatering.

4.5 Luchtkwaliteit

a) Reacties

- C De Commissie m.e.r. merkt op dat de SMB voor het bestuderen van de effecten op de luchtkwaliteit terecht uit gaat van de uiterste combinaties industrievestigingen (maximaal chemie en maximaal containers) en dat de verkeersprognoses terecht zijn geactualiseerd. De voorgestelde saldering is naar de mening van de Commissie m.e.r. opgebouwd conform de systematiek van de Regeling saldering luchtkwaliteit 2005: binnen dezelfde component, binnen het plangebied en binnen hetzelfde tijdstraject. De salderingsmethode via een gewogen optelling van overschrijdingsoppervlakten is goed uitgewerkt.
- 14, 18, Belangenorganisaties en gemeenten maken zich zorgen om de gevolgen van de aanleg van
20, 23, de Tweede Maasvlakte op de luchtkwaliteit en met name de fijnstofproblematiek. In de
26, 31, huidige situatie worden normen blijkbaar al niet gehaald. Van het vrachtverkeer valt ook niet
33 te verwachten dat het op korte termijn veel schoner wordt en de normen voor Euro 5 en 6
staan nog niet vast. Over de omvang van de luchtproblematiek en de emissieruimte
verschillen de meningen. De opstelling van de Europese Commissie en de ruimte die Europese
regelgeving biedt zijn hierbij volgens enkele insprekers ook belangrijk.
- C, 14, De Commissie m.e.r., de Zuid-Hollandse Milieufederatie en diverse andere partijen vragen om
16, 20, meer duidelijkheid omtrent de aanpak en maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren. De
23, 31 Commissie m.e.r. adviseert om die duidelijkheid te geven in de (in de PKB) aangekondigde
Overeenkomst Lucht en vraagt daarbij om aandacht voor het beschikbaar stellen van
basisgegevens, de feitelijke verschillen en de juridische status van de gehanteerde afwijkingen
van de Grootschalige Concentratie Nederland (GCN), de koppeling aan de planprocedure
voor het bestemmingsplan, de inhoud en uitvoerbaarheid van maatregelen, de kwantificering
van de effecten, de onzekerheden in het maatregelenpakket en een gevoeligheidsanalyse
(effect economische groeiscenario's).
- C, 14, De Commissie m.e.r., de Zuid-Hollandse Milieufederatie en de Vereniging Verontruste
16 Burgers van Voorne vragen aandacht voor ultra fijn stof ($PM_{2,5}$). De Commissie vraagt om de
concentraties aan te geven: nu en autonoom te verwachten, alsmede de verwachte toe- of
afname door de Tweede Maasvlakte. Daarbij wordt verzocht om een beschouwing over de
belangrijkste bronnen en de relatie met het PM_{10} -maatregelenpakket (waar mogelijk
kwantitatief). Voorts adviseert de Commissie in de verdere informatievoorziening het niet
behandelen van de andere componenten van Blk2005 te onderbouwen. De Commissie raadt
aan om in de verdere informatievoorziening voor vluchtige organische stoffen gedetailleerd
inzicht te geven in de emissies, omdat de norm in Nederland moeilijk realiseerbaar is en een
scenario met nadruk op chemie mogelijk een aanzienlijke toename zou kunnen betekenen
voor deze component.
- 18 Meer specifiek vraagt de gemeente Westvoorne om aan te geven op welke delen van de
landaanwinning zich welke categorieën van bedrijven mogen vestigen, zodat de
milieubelasting concreet kan worden aangegeven.
- 24 Recreatieschap Voorne/Putten/Rozenburg vraagt zich af hoe de verwachte ontwikkeling van
de luchtkwaliteit zich verhoudt tot de normen voor de luchtkwaliteit in openbare
(recreatie)gebieden. Deze inspreker vindt dat bij saldering rekening gehouden moet worden
met plaatsen waar veel mensen worden blootgesteld.
- 16 De Zuid-Hollandse Milieufederatie valt op dat maatregelen zoals onderwateropslag bij de
kolen- en ertsenverslag niet voorkomen in het overzicht aan maatregelen in de SMB. Door
de nieuwe opslag te combineren met de nieuwe kolencentrale zijn er mogelijkheden tot
realisering. Ook vraagt de federatie om aandacht voor de modal shift om de problematiek op
de A15 te beperken. Dat vergt wel betere milieuprestaties van de binnenvaart en short-sea.

-
- 14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne stelt ten aanzien van railverkeer dat op het geëlektrificeerde deel nog steeds met diesellocs wordt gereden.
- 8 De provincie Zeeland ondersteunt vanwege de effecten op o.a. luchtkwaliteit het uitgangspunt dat de af- en aanvoer over de weg in oost-westrichting plaatsvindt.
- 4, 14, 16, 36 Volgens Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap, de Zuid-Hollandse Milieufederatie, Stichting De Noordzee en de Vereniging Verontruste Burgers van Voorne is er meer aandacht nodig voor de aanpak van luchtverontreiniging door zeescheepvaart.

b) Kabinetsstandpunt

Uit de talrijke binnengekomen reacties over het onderwerp luchtkwaliteit klinkt zorg over dit onderwerp door. Het kabinet is zich ervan bewust dat Rijnmond ten aanzien van luchtkwaliteit een zwaarbelaste regio is. De opmerkingen dat de luchtkwaliteit de laatste jaren slechter is geworden, strookt echter geheel niet met de uit verschillende bronnen beschikbare en algemeen gehanteerde cijfers over dit onderwerp. Door inspanningen van de overheid en investeringen van bedrijfsleven en particulieren, is de luchtkwaliteit de laatste jaren sterk verbeterd. Deze trend zet zich nog steeds voort. Voor nadere informatie hierover wordt verwezen naar de milieumonitoring van de gezamenlijke overheden in de regio Rotterdam (MSR).

Dat de uitvoering van PMR per saldo niet zal gaan leiden tot een betekenisvolle achteruitgang van de luchtkwaliteit is (juridisch) gewaarborgd krachtens het Besluit Luchtkwaliteit 2005. Hoewel diverse insprekers verwijzen naar Europese toetsing, vormt naar de mening van het kabinet dit Besluit het enige relevante juridische kader waaraan getoetst moet worden. Op mogelijk in de toekomst geldende normen voor ultra fijn stof, waarnaar de Commissie m.e.r. en enkele insprekers verwijzen, loopt het kabinet thans niet vooruit. In het MER Bestemming Maasvlakte 2 zal dit punt nader worden bezien. Evenmin overigens wordt met de positieve effecten van nog niet goedgekeurde normen, zoals de Euro 6 voor vrachtauto's, rekening gehouden. Op de invoering van de Euro 5 norm voor vrachtauto's is, in tegenstelling tot wat in een inspraakreacties wordt genoemd, wel concreet zicht. Vanaf 2008 geldt deze norm voor alle nieuwe vrachtwagen. Deze norm maakt dan ook onderdeel uit van de autonome ontwikkeling, waarop de achtergrondwaarde en de toevoeging vanuit PMR is gebaseerd.

De Commissie m.e.r. en diverse insprekers geven aan dat de aangeboden stukken niet voldoende duidelijk maken hoe PMR de luchtkwaliteit binnen de normen houdt. Het kabinet is het eens met deze constatering. De aangeboden stukken onderbouwen althans nog niet afdoende de conclusie dat PMR uitvoerbaar is onder het Besluit Luchtkwaliteit 2005. Voor de volledigheid wordt hier opgemerkt dat de gedetailleerde toets aan het Blk2005 plaatsvindt bij de vervolgbesluiten op de PKB, zoals het bestemmingsplan voor de Tweede Maasvlakte. Ook beslaat de realisatie een lange periode die doorloopt tot 2033, als de Tweede Maasvlakte volgens de planning geheel in gebruik is genomen. Dit beperkt de mogelijkheden om nu al in alle opzichten volstreekte helderheid te bieden.

Dat alles neemt niet weg dat het kabinet zich medeverantwoordelijk acht voor het verschaffen van de vereiste duidelijkheid over de aanpak van de luchtkwaliteit, met het oog op de uitvoeringsfase van PMR. Dit heeft geresulteerd in een Notitie Luchtkwaliteit die parallel aan deze Notitie van Bevindingen is uitgebracht. De Notitie Luchtkwaliteit werkt de aanpak, zoals globaal geschetst in de PKB en SMB, nader uit met een keuze en beschrijving van de te treffen maatregelen en de aanduiding van de wijze waarop deze maatregelen worden gekoppeld aan of kunnen worden betrokken bij vaststelling van het bestemmingsplan.

De Notitie Luchtkwaliteit krijgt in 2007 zijn vervolg in het milieueffectrapport bij het bestemmingsplan voor de Tweede Maasvlakte en in de aangekondigde Overeenkomst Lucht, waarin de afspraken over de realisatie van de aangekondigde maatregelen zullen worden opgenomen. In de Notitie Luchtkwaliteit zijn de aanbevelingen die de Commissie m.e.r. en een aantal insprekers doen al deels opgevolgd. De resterende adviezen zullen worden betrokken bij de genoemde trajecten van milieueffectrapportages en de Overeenkomst Lucht.

In de Notitie Luchtkwaliteit geeft het kabinet samen met de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam aan dat er twee overschrijdingsgebieden zijn waar de luchtkwaliteit zonder uitvoering van PMR in de toekomst (zichtjaar 2020) niet voldoet aan de normen. Het algemene beleid – los van PMR – van alle overheden is erop gericht om die overschrijdingen terug te dringen. Voor PMR geldt de opgave dat de extra activiteiten die PMR meebrengt niet mogen leiden tot een achteruitgang van de luchtkwaliteit in de overschrijdingsgebieden.

De ene overschrijding betreft een beperkt gebied bij de huidige Maasvlakte\Hoek van Holland en het andere overschrijdingsgebied loopt in een strook langs de achterlandverbindingen (Hartelkanaal, A15, A4). In andere gebieden, zoals de in de inspraakreacties genoemde recreatie- en woongebieden op Voorne, zijn geen overschrijdingen van de normen te verwachten of heeft PMR geen relevante invloed op de luchtkwaliteit. De Notitie Luchtkwaliteit bevat de meest recente inzichten over de omvang van de overschrijdingsgebieden. Daarbij is rekening gehouden met de nieuwste inzichten over het in 2020 te verwachten achtergrondniveau rond de huidige Maasvlakte. Het overschrijdingsgebied rond de huidige Maasvlakte is volgens deze inzichten veel kleiner dan in de SMB is gepresenteerd. DCMR Milieudienst Rijnmond, Milieu- en Natuurplanbureau (NMP) en Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) zullen de komende tijd verder werken aan het verbeteren van de kaarten van Grootschalige Concentratie Nederland (GCN) door het waar mogelijk toepassen van regionale data. Daarmee zal ook worden voldaan aan de vraag van de Commissie m.e.r. over de verhouding met de GCN. In het MER bij het bestemmingsplan zal meer in detail worden aangegeven welke omvang en ligging het overschrijdingsgebied heeft.

De Notitie Luchtkwaliteit beschrijft voorts een haalbaar pakket aan maatregelen dat de achteruitgang wegneemt als gevolg van alle drie de deelprojecten van PMR: landaanwinning, BRG en de 750 hectare natuur- en recreatiegebied. Betrokken partijen (Havenbedrijf Rotterdam, Rijk, gemeente Rotterdam en provincie Zuid Holland) hebben zich bereid en in staat verklaard om deze maatregelen zonedig te treffen. De maatregelen betreffen de binnenvaart, het wegverkeer en de beperking van emissiegroei in de op- en overslag.

Het effect van de maatregelen in overschrijdingsgebieden is voldoende groot om daarmee - conform de saldobenadering uit het Blk2005 - de luchtkwaliteit langs de achterlandverbindingen per saldo te verbeteren ten opzichte van de situatie zonder PMR. Op enkele locaties langs de (vaar)wegen kan een geringe verslechtering resteren. Het gaat daarbij om locaties tussen de openbare weg en de private bedrijfsterreinen, dus niet om woongebieden. Het maatregelenpakket zoals hiervoor beschreven, voorkomt dat de realisatie van PMR leidt tot verslechtering van de luchtkwaliteit op woonlocaties.

Het kabinet verwijst voor nadere informatie hierover en voor de beantwoording van de reacties in algemene zin verder naar de Notitie Luchtkwaliteit.

Aan en afvoer/modaliteiten

Tot slot is nog een aantal opmerkingen gemaakt over de goederenstroom en de daarvoor in te zetten verkeersmodaliteiten.

Het kabinet is het eens met de reactie van de provincie Zeeland dat de oost-westverbinding de voornaamste af- en aanvoerroute naar de Tweede Maasvlakte vormt. Daarbij is de A15 belangrijk, maar ook, in aansluiting op de inbreng van de Zuid-Hollandse Milieufederatie, andere verkeersmodaliteiten. Dat daarbij veel aandacht nodig is voor de milieuprestaties van die andere modaliteiten onderschrijft het Kabinet, zoals ook blijkt uit de maatregelen die worden ontwikkeld voor de binnenvaart. Het kabinet onderkent, in aansluiting op de opmerking van de Vereniging Verontruste Burgers van Voorne, dat ook op het geëlektrificeerde deel van de Havenspoorlijn nog gereden wordt en zal worden met dieselloos. De effecten daarvan zijn verwerkt in het achtergrondniveau van de luchtkwaliteit. Het MER bij het bestemmingsplan voor de Tweede Maasvlakte zal nader ingaan op het effect dat deze keuze teweegbrengt.

In reactie op de inbreng van onder meer de Zuid-Hollandse Milieufederatie onderkent het kabinet dat de zeescheepvaart bijdraagt aan de vervuiling van de lucht en dat een aanpak derhalve voor de hand ligt. In de PKB PMR wordt daarbij aangetekend dat het internationale karakter van de zeescheepvaart ook leidt tot een aanpak in internationaal verband. Dat vergt een lange adem. Het kabinet acht het niet wenselijk om de besluitvorming van de PKB van het internationale proces afhankelijk te maken. Derhalve presenteert het kabinet in de Notitie Luchtkwaliteit andere maatregelen dan voor de zeescheepvaart. Dit neemt niet weg dat het kabinet zich samen met de Nederlandse zeehavens blijft inspannen voor het behalen van resultaten bij de zeescheepvaart, zoals ook in de Notitie Luchtkwaliteit wordt benadrukt.

4.6 Cumulatie

a) Reacties

36 Stichting de Noordzee vraagt om verduidelijking van het effect van extra zandwinningen bovenop de cumulatieve effecten op het leven in zee. Daarnaast wijst de stichting op het feit dat in de SMB niet is aangegeven hoe rekening gehouden zal worden met overige zandwinning (buiten gebied van dertig kilometer vanuit de landaanwinning). Hiervan zullen de effecten worden beoordeeld in het MER winning suppletiezand Noordzee 2007.

b) Kabinetsstandpunt

Bij de aanvraag voor de ontgrondingsvergunning voor de zandwinning zal ook een 'vervolg passende beoordeling' worden opgesteld. Hierbij zullen de laatste inzichten meegenomen worden en zal worden rekening gehouden met cumulatie met reeds bekende effecten van de landaanwinning.

4.7 Monitoring en evaluatie

a) Reacties

4 De Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap vinden de tekstdelen over monitoring in de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning nogal summier ten opzichte van het MER 750 hectare en het Basisrapport onderdeel Voordelta. Zij vinden een goede communicatie over de monitoringsresultaten van belang, omdat dit het maatschappelijk draagvlak kan bevorderen. Voor de landaanwinning kan volgens insprekers het advies uit het basisrapport integraal overgenomen te worden. Voor de 750 hectare natuur- en recreatiegebied wordt aanbevolen om het monitorings- en evaluatieprogramma uit het MER 750 hectare uit 2001 over te nemen. De insprekers zijn graag bereid om hun expertise hierbij in te zetten.

-
- 10 Productschap Vis mist de monitoring van het Zeereservaat.
- 36 Stichting de Noordzee pleit voor “real-time monitoring” als het gaat om zandwinning en delfstoffenwinning om waar nodig, de juiste maatregelen te kunnen treffen in verband met vergunningsvoorschriften. Indien een kwantitatieve beoordeling van milieueffecten achterwege blijft en een toevlucht wordt genomen tot bijvoorbeeld expert judgement dient dit volgens de stichting goed beargumenteerd te worden.
- 14 De Vereniging Verontruste Burgers van Voorne wil, gezien de onzekerheden in kustmorfologische ontwikkelingen, dat tijdig gestart wordt met een monitoringsprogramma. Ook wil zij dat er concreter inhoud wordt gegeven aan de monitoring van de BRG-projecten.
- 8 Provincie Zeeland vraagt bij de monitoring niet alleen per locatie te monitoren, maar ook het hele Deltagebied in ogenschouw te nemen. Daarnaast verzoekt de provincie bij de monitoring van de vogelstand onderscheid te maken tussen de autonome ontwikkeling en de effecten van de landaanwinning.

b) Kabinetsstandpunt

De tekst over de monitoring in de SMB is conform de uitgangspunten in de notitie Reikwijdte en Detailniveau globaal van karakter en in lijn met wat er ten aanzien van monitoring opgenomen is in het oorspronkelijke MER hoofdrapport. Het aanbod van de Vereniging Natuurmonumenten voor inbreng van expertise zal doorgegeven worden aan de organisaties die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de monitoring in het kader van het projectenspoor.

Om vast te stellen of de compensatieprojecten werkelijk voldoen aan de compensatieopdracht, zal monitoring plaatsvinden van de ontwikkeling van de natuurwaarden na realisatie van de projecten. Deze monitoring zal verder uitgewerkt worden in het kader van de vervolgbesluiten. De monitoring voor het zeereservaat zal conform de vereisten van de Natuurbeschermingswet 1998 een plaats krijgen binnen het Beheersplan Voordelta waarin de maatregelen voor het zeereservaat worden uitgewerkt.

4.8 Inpassing in PKB

a) Reacties

Fasering

- 4 Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid –Hollands Landschap wijzen de redenering dat de compensatieopgave voor de Voordelta reeds met een relatief beperkt pakket aan functiebeperkingen kan worden gehaald en zondig door aanpassing van het pakket alsnog kan worden bereikt, af. Het (in de SMB aangehaalde) onderzoek naar de ecologische winst is niet volledig (betreft alleen de visserij) en de resultaten zijn nog niet besproken met natuurorganisaties, terwijl het zoeken naar de juiste balans een langdurig proces is. Mede in relatie tot de in de PKB opgenomen randvoorwaarden voor fasering van de buitencontour wordt verzocht bijlage 3 van de SMB te laten vervallen.

Externe veiligheid

- 19 De gemeente Rozenburg stelt dat er in de PKB niets wordt gedaan met de constatering dat de landaanwinning kan leiden tot een nieuw knelpunt in het plaatsgebonden risico door de toename van het vervoer van gevaarlijke stoffen. Ook is geen aandacht besteed aan het groepsrisico als gevolg van gevaarlijke stoffen van en naar de landaanwinning over de weg, het water en het spoor.

-
- Cultuurhistorie
- 28, 35 Twee insprekers waaronder LTO Noord vertrouwen er op dat niet alleen het milieu, maar ook de cultuurhistorische waarde van de 750 hectare wordt meegenomen bij de opstelling van deel 4 van de PKB PMR.
- 32 De concretisering van de inrichting van het gebied, zoals vastgelegd in de PKB, staat volgens Bewonersvereniging Vlinderstrik Rodenrijs op gespannen voet met hetgeen in de SMB is omschreven. Een veelheid aan functies realiseren in zo'n klein gebied lijkt onmogelijk. Zeker gezien een van de randvoorwaarden van de PKB dat een en ander in nauwe afstemming met de omgeving moet plaatsvinden. De SMB voorziet niet in een kader waarbinnen prioritering van alle conflicterende belangen kan plaatsvinden.

b) Kabinetsstandpunt

Fasering

In de PKB zijn randvoorwaarden vastgelegd die in acht moeten worden genomen indien de buitencontour in een keer wordt aangelegd. Daarbij gaat het om de effecten op de natuur, de mogelijkheid om tegenvallende effecten op de natuur te compenseren en de feitelijke marktvraag. De SMB en meer in het bijzonder bijlage 3 laat zien dat wat betreft de eerste twee randvoorwaarden er mogelijkheden zijn om daaraan te voldoen. In het kader van het vervolgetraject zal, zo stelt de PKB, bij de aanvraag van de benodigde vergunningen voor de landaanwinning in het daarbij behorende milieueffectrapport alsnog aangetoond moeten worden dat aan de randvoorwaarden kan worden voldaan.

Bijlage 3 van de SMB geeft nader inzicht met de kennis, zoals die thans beschikbaar is, en onderbouwt daarmee de besluitvorming over de PKB. Aangezien deze kennis in het milieueffectrapport bij de landaanwinning wordt uitgebreid en geactualiseerd, verliest de bijlage op dat moment (bij het nemen van de vervolgbesluiten) aan betekenis.

Externe veiligheid

De constatering ten aanzien van mogelijke nieuwe knelpunten in het plaatsgebonden risico zijn gemaakt in het nu lopende proces van het MER voor het bestemmingsplan voor de Tweede Maasvlakte. Naar de mening van het kabinet vormen het bestemmingsplan voor de Tweede Maasvlakte en het Ontwerp Tracé Besluit (OTB) voor de A15 het juiste kaders om, als alle informatie voor iedereen beschikbaar is, te bepalen of en zo ja welke maatregelen nodig zijn.

Ten aanzien van het groepsrisico geldt dat de oriënterende waarde op enkele plaatsen in het havengebied zal worden overschreden. In het kader van de lopende vervolg MER'ren zal hieraan aandacht worden besteed.

Cultuurhistorie

Naar de mening van het kabinet is het aspect cultuurhistorie op een adequate wijze in het SMB beschreven en is de doorwerking in de PKB daarvan ook juist.

5. Inspraak en advies over passende beoordeling Landaanwinning

5.1 Algemene aspecten

a) Reacties

- C De rapporten geven volgens de Commissie een verantwoord beeld van de mogelijke effecten door landaanwinning op de Noordzeekustzone en Westelijke Waddenzee voor slibaanvoer, transport van nutriënten en vislarven.
- De Commissie m.e.r. wijst er in haar advies op dat in algemene zin het afwegingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 met zich meebrengt dat de overlegde informatie voldoende gedetailleerd, volledig en actueel moet zijn om de vergunningverlener in staat te stellen om te beoordelen of het initiatief van invloed kan zijn op de instandhoudingsdoelen. Vanuit die optiek plaatst de Commissie kanttekeningen bij de uitgevoerde Passende Beoordeling, deelrapport speciale beschermingszones Waddenzee en Noordzeekustzone, zonder aan de eindconclusies van de deelstudies te willen afdoen. De Commissie geeft het advies om deze kanttekeningen in de eindredactie van deze passende beoordeling te verwerken tot eenduidige, juiste en complete formuleringen. De passende beoordeling dient de logische synthese te zijn van de onderliggende informatiestappen.
- 10 Het Productschap Vis verwijst naar haar eerdere reactie op het met de Passende Beoordeling meegeleverde basisrapport over de natuurcompensatie Tweede Maasvlakte (2001), waarbij de standpunten al eerder, zoals ook in de beroepsprocedure bij de Raad van State, kenbaar zijn gemaakt. Het Productschap acht de hoofdrapporten niet 'zelfdragend' waardoor het niet mogelijk is alle afwegingen en conclusies te kunnen beoordelen. Het productschap vraagt zich af of de Passende Beoordeling in de huidige vorm (ondanks de grote hoeveelheid wetenschappelijke informatie en expert judgement) de toets aan de eisen voor een passende beoordeling kan doorstaan.
- 29 De RECRON merkt op dat de Passende Beoordeling rekening dient te houden met recreatief gebruik in de Voordelta.

b) Kabinetsstandpunt

Het kabinet heeft ten behoeve van de PKB onderzoek uitgevoerd om de effecten van de landaanwinning op de verschillende Speciale Beschermingszones ten behoeve van de besluitvorming in beeld te brengen. De resultaten zijn neergelegd in twee deelrapporten van de Passende Beoordeling Landaanwinning. Het deelrapport voor de speciale beschermingszones Voordelta, Voornes Duin en Duinen van Goeree/ Kwade Hoek laat zien dat er significante effecten zullen optreden als gevolg van de landaanwinning. Voor de speciale beschermingszones Noordzeekustzone en Waddenzee concludeert het rapport dat er geen significante effecten zijn te verwachten.

Uit het geheel van de inspraakreacties en het advies van de Commissie m.e.r. begrijpt het kabinet dat de onderzoeken een toereikend beeld geven om de natuureffecten op het niveau van de PKB te kunnen beoordelen. Echter met name het Productschap Vis en de Commissie m.e.r. plaatsen kanttekeningen bij de toegankelijkheid van de Passende Beoordeling, in het bijzonder voor zover het de speciale beschermingszones Waddenzee en Noordzeekustzone betreft. Het Productschap vraagt zich af of de Passende Beoordeling in de huidige vorm aan alle eisen voldoet. De Commissie m.e.r. stelt – vrij vertaald – dat de presentatie van de informatie verbetering behoeft om de informatiefunctie te kunnen vervullen bij de vervolgbesluiten.

Op de gemaakte opmerkingen bij de methode van onderzoek en de vragen omtrent specifieke kwesties wordt in de volgende paragrafen nader ingegaan. De opmerkingen en vragen zullen overigens worden benut om bij de vervolgbesluiten, zoals de Commissie m.e.r. dat verwoordt, tot meer eenduidige, juiste en complete formuleringen van de Passende Beoordeling Landaanwinning te komen. Hiertoe zal een eindredactie van de passende beoordeling worden opgesteld die beschikbaar is bij de voorbereiding van en inspraak op de vervolgbesluitvorming. Het kabinet is daarbij overigens wel van mening dat de rapportage in omvang beperkt mag blijven ten behoeve van de leesbaarheid en dat gerichte verwijzing naar achtergronddocumenten verantwoord is.

Het verzoek van de RECRON om in de Passende Beoordeling ook op recreatie in te gaan, zal het kabinet niet honoreren. Voor de afbakening van een Passende Beoordeling is alleen het afwegingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 van belang, dat in een dergelijke beoordeling niet voorziet. Bij de nadere invulling van het zeereservaat zal rekening worden gehouden met het recreatief gebruik.

5.2 Specifieke punten bij het deelrapport speciale beschermingszones Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/ Kwade Hoek

a) Reacties

- 4, 8, 16,24 Vereniging Natuurmonumenten en het Zuid-Hollands Landschap, provincie Zeeland en de Zuid-Hollandse Milieufederatie vinden dat de passende beoordeling, het bijbehorende basisrapport (Voordelta), de SMB en de PKB wat betreft soorten en eenheden niet altijd goed op elkaar aansluiten. Onder andere de soorten visdief en nauwe korfslak staan wel in de SMB en het basisrapport, maar zijn niet in de Passende Beoordeling terug te vinden. Het Recreatieschap Voorne/Putten/Rozenburg laat weten dat op blz. 12 bij de eerste opsomming een aantal hectare haven- en industrieterrein weggevallen is.
- 12, 14, 20 De Stichting tot behoud van het huidige Rijnmond gebied maakt zich zorgen over het voortbestaan van de Voordelta. De gemeente Goedereede en de Verontruste Burgers van Voorne wijzen op de vermindering van de duindynamiek en van de saltspray op de Duinen van Goeree/ Kwade Hoek. De gemeente Goedereede verwacht een vermindering van de kraamkamerfunctie van de Voordelta.
- C De Commissie m.e.r. constateert dat er onzekerheid is omtrent de 10% verbetering van de ecologische kwaliteit in het zeereservaat en dat fasering van de landaanwinning niet langer wordt voorgesteld. Dit vraagt om een zorgvuldige afstemming van ingrepen en compensatiemaatregelen.

b) Kabinetsstandpunt

Insprekers constateren terecht dat in de rapportage van de Passende Beoordeling zelf de genoemde soorten per abuis niet zijn vermeld. Echter in het basisrapport, de SMB en de PKB (B6.12.1) heeft wel de correcte vermelding plaatsgevonden, zodat ervan kan worden uitgegaan dat de beleidskeuzen op basis van de juiste informatie heeft plaatsgevonden.

In reactie op het recreatieschap kan worden geconstateerd dat het getal 1000 hectare abusievelijk is weggevallen. De volgende aantallen zijn derhalve juist:

Het bruto oppervlak van de landaanwinning is ongeveer 2.500 hectare, die als volgt zijn opgebouwd:

- 1000 hectare haven- en industrieterrein;
- 750 hectare havenbekkens;
- 500 hectare zeewering;
- 250 hectare infrastructuur.

De aanleg van de Tweede Maasvlakte zal de natuurkwaliteit in de Voordelta inderdaad aantasten. Deze aantasting brengt het voortbestaan van de Voordelta echter geenszins in gevaar. Zoals de PKB stelt en met de Natuurbeschermingswet 1998 wordt gewaarborgd, zal aantasting zoveel mogelijk worden voorkomen en zal resterende aantasting worden gecompenseerd. Daarbij zal ook rekening worden gehouden met de duindynamiek, de saltspray en de kraamkamerfunctie van de Voordelta.

De commissie m.e.r. constateert dat er onzekerheid is omtrent het uitgangspunt dat er 10% ecologische kwaliteitswinst te behalen valt. In de PKB 2003 is al aangekondigd dat deze 10% nader onderzocht zal gaan worden. Dit onderzoek is in de PKB 2006 ook aangehaald (pagina 43). Hierbij is aangegeven dat het onderzoek inmiddels wordt uitgevoerd en dat de voorlopige conclusie is dat de kans groot is dat er meer dan 10% kwaliteitswinst te behalen is. Daardoor is het waarschijnlijk dat de omvang van het zoekgebied voor het zeereservaat voldoende zal zijn om de compensatie te kunnen realiseren. Het bedoelde onderzoek is uitgevoerd door Wageningen IMARES en zal in het vierde kwartaal van 2006 worden gepubliceerd onder de titel "Rapport Inpassing Visserijactiviteiten – Compensatiegebied MV2".

In het kader van de aanvraag voor een vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 zal specifiek een Passende beoordeling worden gemaakt, die concreter ingaat op de effecten en waarin ook gekeken zal worden naar een zorgvuldige afstemming tussen ingrepen en maatregelen.

5.3 Specifieke punten bij het deelrapport speciale beschermingszones Waddenzee en Noordzeekustzone

5.3.1. Instandhoudingsdoelen

a) Reacties

10 Productschap Vis geeft ook aan dat onderbouwende data en redeneringen vaak nauwelijks worden gegeven bij de conclusie dat "de geplande aanleg van de Tweede Maasvlakte niet op gespannen voet staat met de instandhoudingsdoelstellingen". In de Passende Beoordeling zou meer aandacht moeten zijn voor de vraag in welke mate gebruiksfuncties en beheermaatregelen effecten hebben op de instandhoudingsdoelstellingen. Daarnaast vraagt deze inspreker zich af of het politiek en beleidsmatig zorgvuldig is om vooruit te lopen op de afronding van het nationale Natuurdoelendocument voor Natura 2000.

b) Kabinetsstandpunt

Het productschap Vis geeft terecht aan dat de instandhoudingsdoelstellingen nog niet zijn vastgesteld. In een dergelijk geval is het noodzakelijk uit te gaan van het meest relevante bestaande toetskader. Het vervangen daarvan door de voorlopige instandhoudingsdoelstelling en het afleiden van deze voorlopige instandhoudingsdoelstelling uit de

dienaangaande meest relevante documenten (zoals de meldingen van het gebied aan de Europese Commissie) is de volgens het kabinet de correcte manier om met dit dilemma om te gaan.

5.3.2. Noordzeekustzone

a) Reacties

11, 36, C De Waddenvereniging, de Stichting de Noordzee en de Commissie m.e.r. constateren dat voor de speciale beschermingszone Noordzeekustzone geen herkenbare plaats is ingeruimd in de Passende Beoordeling, onderdeel Waddenzee en Noordzeekustzone.

b) Kabinetsstandpunt

Hoewel de passende beoordeling wel degelijk al het nodige onderzoek omvat dat nodig is om ook voor de Noordzeekustzone tot de conclusie te komen dat zich geen significante effecten zullen voordoen, is het kabinet er terecht op attent gemaakt dat in de presentatie de Noordzeekustzone onvoldoende zelfstandig herkenbaar naar voren is gekomen. Bij de passende beoordeling, die zal worden opgesteld voor de vervolgbesluiten, zal er voor de Noordzeekustzone een afzonderlijk herkenbare afweging worden opgenomen.

5.3.3. Onderzoeksmethode

a) Reacties

C De Commissie m.e.r. stelt dat gebruik is gemaakt van de state-of-the-art voor modelontwikkeling en -gebruik, data-analyse en expert judgement. Maar tevens stelt de Commissie dat een deel van de actuele gegevens uit de modelberekeningen en de internationale audit niet in de rapportage is verwerkt. Onzekerheden die door de internationale auditcommissie zijn gedefinieerd worden niet helder geadresseerd. De auditcommissie is weliswaar positief over de gevolgde werkwijze en de resultaten, maar zij plaatst ook kanttekeningen en nuanceringen. Ook wordt gerefereerd aan wetenschappelijk en maatschappelijk draagvlak, respectievelijk afstemming van onderzoeksresultaten met maatschappelijke organisaties. Onduidelijk is wat hiermee wordt bedoeld. De Commissie constateert tot slot dat bijlage 5 van het hoofdrapport niet de juiste soorten en habitats bevat, zoals die wel correct in het basisrapport zijn genoemd.

10 Het Productschap Vis vindt de onderzoekslijn opmerkelijk, waarbij verwachtingen van experts over maximale negatieve effecten middels modelstudies zijn geëvalueerd. De Passende beoordeling had zich meer moeten richten op de effecten zelf met alle onzekerheden daarom heen en hoe deze doorwerken in het ecosysteem. Ook stelt het Productschap vraagtekens bij de voorspellende waarde van de gehanteerde modellen. De basisrapporten geven weinig kwantitatieve informatie. Voorts stelt het Productschap dat de hoofdconclusie van de audit commissie nog niet zegt of de beschikbare informatie afdoende is voor een verantwoorde passende beoordeling.

b) Kabinetsstandpunt

Het kabinet stelt naar aanleiding van deze reacties vast dat in de rapportage mogelijk te sterk is uitgegaan van de onderzoekopzet die heeft bestaan uit drie onderdelen: raadpleging van experts, modelberekeningen en historische analyses, die parallel naast elkaar zijn uitgevoerd. Er zijn door experts conclusies opgesteld over de mogelijk te verwachten effecten (met een bandbreedte). Deze conclusies zijn uitgegaan van bepaalde aannames uit (eerdere) modelstudies. Uit de modelstudies zijn uiteindelijk conclusies getrokken dat de gedane aannames op sommige punten bijgesteld moesten worden. Deze bijstelling heeft uiteindelijk geleid tot de in de Passende beoordeling opgenomen conclusies.

Het opzetten van de rapportages op deze wijze beperkt onbedoeld de toegankelijkheid en helderheid van de presentatie van de effecten. Het kabinet zal zich ervoor inspannen dat de informatie in de vervolfase van besluitvorming over PMR in een meer toegankelijke rapportage beschikbaar komt.

Het kabinet is verheugd dat de Commissie m.e.r. de wetenschappelijke juistheid van het uitgevoerde onderzoek steunt. Ook de Audit-commissie heeft geconcludeerd dat de Passende beoordeling grondig en degelijk conform de vereisten die zijn gesteld aan de Passende Beoordeling is uitgevoerd. Er is volgens de Commissie gebruik gemaakt van de best mogelijke kennis en methoden. De opmerkingen van het Productschap Vis kan het kabinet dan ook niet onderschrijven.

Deze wetenschappelijke toets is overigens niet bedoeld als legitimatie van de door het Rijk getrokken conclusies in de Passende beoordeling, maar als extra waarborg in de kwaliteit van het onderzoektraject. Het kabinet kan zich wel vinden in het advies van de Commissie m.e.r. om de kanttekeningen van de Audit-commissie beter te adresseren. Dit kan worden meegenomen bij de hiervoor aangekondigde bewerking van de rapportage ten behoeve van de vervolgbesluitvorming.

Tijdens het onderzoek zijn maatschappelijke organisaties geconsulteerd. Hierbij was geen sprake van een aanvullende sessie met andere experts, maar was het doel om de maatschappelijke organisaties tijdens het proces in te lichten en suggesties van deze organisaties, bijvoorbeeld over de reikwijdte van het onderzoek, mee te nemen. De maatschappelijke organisaties is niet gevraagd om in te stemmen met de uiteindelijke conclusies (beleidsmatige afweging), maar wel gevraagd om instemming met de aanpak van het onderzoek. Het kabinet stelt vast dat de positie van het maatschappelijk overleg duidelijker geschetst hadden kunnen worden.

5.3.4. Dynamische processen: slib, nutriënten en vislarven

a) Reacties

- C De Commissie m.e.r. stelt vragen over de gehanteerde halvering van de slibconcentraties voor de berekeningen van nutriënten en primaire productie en over de seizoenseffecten op opslag en mobilisatie van slib in de zeebodem.
- 11 De Waddenvereniging vindt de conclusie van de Passende Beoordeling te stelling geformuleerd gezien de niet-gevalideerde slibmodellen en onzekere effecten die elkaar deels zouden kunnen opheffen. Zij komt met een voorstel om de conclusie anders te formuleren en wil dat er een monitoringsprogramma voor de Noordzeekustzone en de Waddenzee komt.
- 10 Productschap Vis vindt de conclusie "dat er door de grote variatie van slib in de Waddenzee geen meetbare invloed is geweest op aangroei/ afkalving van kwelders" onterecht. Het is volgens deze inspreker zeker mogelijk een dergelijke invloed te meten, maar daarvoor dient een uitgebreid meetprogramma opgezet te worden. En effecten, meetbaar of niet, zijn wel degelijk relevant in het kader van de Passende Beoordeling. Bovendien wordt later in de Passende Beoordeling gesteld dat door de Tweede Maasvlakte de aanslibbing afneemt waardoor schorren niet na 120, maar na 125 jaar zullen verdrinken (blz. 26). Dit vindt de inspreker inconsistent.
- 10 Er wordt vervolgens gewezen op de constatering (onder andere in par. 3.4, blz. 20) dat de zandwinning en de landaanwinning een tegengesteld effect hebben op de slibgehalten (verhoging respectievelijk verlaging) en daarmee elkaar feitelijk gedeeltelijk opheffen. Hier wordt volgens inspreker niet gemeld dat de tijdelijkheid van het effect van de zandwinning betekent dat deze compensatie tijdelijk is, oftewel dat op de lange termijn de slibgehalten lager zullen liggen conform het Tweede Maasvlakte effect. Ook is onduidelijk hoe dit in modelberekeningen is meegenomen.

-
- 10 De effectbeoordeling van de verminderde slibgehaltenes als 'gering' wordt bovendien als subjectief ervaren. Onduidelijk is wat de bandbreedtes zijn, waardoor een beoordeling van het effect niet mogelijk is. Hetzelfde geldt voor de kwalitatieve beschrijving van effecten van slibafname op bodemgebonden fauna (tweede bullet, blz. 26). Ook in de analyse van de effecten op het vislarventransport ontbreken bandbreedtes en onzekerheidsmarges, aldus Productschap Vis.
- 10 Productschap Vis vraagt of de conclusie (par 2.4) dat "er op korte en middellange termijn geen afname wordt verwacht van de hoeveelheid nutriënten in het zeewater" wel gerechtvaardigd is. In het EVA II onderzoek worden andere conclusies getrokken.
- 10 Productschap Vis vraagt naar aanleiding van bovenstaande onduidelijkheid aandacht voor evaluatieonderzoek schelpdiervisserij (EVA II), waarbij gevonden marginale effecten van de kokkelvisserij op het slibgehalte in de bodem aanleiding vormden voor hoog oplopende discussies over de al dan niet desastreuze effecten daarvan op het benthos en daarmee op het Waddeneecosysteem. Ook blijkt uit dat onderzoek dat de toevoer van nutriënten en daarmee de productiviteit van de Waddenzee sinds halverwege jaren '80 dalende is door het toen ingezette beleid om de eutrofiëring terug te dringen.
- 36 Stichting De Noordzee is van mening dat de zandwinning ook directe invloed heeft op de wormen en schelpdieren, aangezien deze voor een zeer groot oppervlak worden vernietigd (zie figuur 2.2, blz. 11 Passende Beoordeling Waddenzee).
- 36 Juist het slibtransport (en niet het zandtransport) is volgens de stichting bepalend voor het doorzicht. Bij grootschalige zandwinning zou ook de waterbeweging beïnvloed kunnen worden door de verdieping, afhankelijk van de vorm. Onduidelijk is voor de stichting of er nu wel of geen effect van de Tweede Maasvlakte en zandwinning te verwachten is in de westelijke Waddenzee.
- 36 Tot slot wijst de stichting op een ongelukkige formulering die doet geloven dat de zandwinning voor de Tweede Maasvlakte van dezelfde orde van grootte is als de reguliere zandwinning, terwijl het natuurlijk gaat om een veelvoud daarvan (zie tabel 5.1, blz. 40 Passende Beoordeling Waddenzee).

b) Kabinetsstandpunt

Het kabinet onderschrijft dat er onzekerheden zijn in de gedane voorspellingen. De bestaande kennis is op sommige gebieden nog te beperkt om de effecten beter te kunnen bepalen. Het kabinet ziet evenwel vooralsnog geen aanleiding om ervan uit te gaan dat meer inzicht de conclusies van deze studie wezenlijk zullen veranderen. Het kabinet deelt echter de mening dat de omgang met onzekerheden beter in de studies gerapporteerd had moeten worden. Deze notie zal worden meegenomen in het vervolgproces.

Het kabinet is voornemens om in het monitoring- en evaluatieprogramma ook aandacht te schenken aan de monitoring van de aan de Tweede Maasvlakte gerelateerde effecten in de Noordzeekustzone en Waddenzee.

Het Productschap Vis zet een aantal vraagtekens bij de getrokken conclusies met betrekking tot de effecten van slib. Hierover merkt het kabinet het volgende op. De aangroei van kwelders is met name afhankelijk van menselijk beïnvloeding. Ten opzicht van deze menselijk beïnvloeding is de natuurlijke variatie in slibgehalte in het water relatief klein. Dit relatief kleine effect kan echter wel theoretisch worden bepaald. Hierdoor kan de conclusie worden getrokken dat kwelders niet na 125 maar na 120 jaar zullen "verdrinken". Het netto effect van de verandering in slibgehalte is zeer klein. De zandwinning minimaliseert dit toch al kleine effect nog meer. In relatie tot andere effecten blijft dit effect echter zeer beperkt.

Voorts vraagt het Productschap Vis aandacht voor het in EVAII kader uitgevoerde onderzoek. Het betreft hier de effecten van de kokkelvisserij op het slibgehalte in de bodem. Het standpunt van het kabinet luidt dienaangaande als volgt. Dit effect kan niet vergeleken worden met een mogelijk effect van de Tweede Maasvlakte. Het slib dat bij kokkelvisserij wordt opgewerveld bevat behalve anorganisch slib ook veel organisch materiaal, hetgeen belangrijke voedingsstof is voor bodemdieren. De mogelijke effecten van de Tweede Maasvlakte betreffen alleen anorganisch slib dat geen enkele voedingswaarde heeft. Het effect van deze ingrepen is daarom niet gelijksoortig.

Stichting de Noordzee heeft een vraag over de directe effecten van de zandwinning. Deze effecten zijn niet in deze Passende beoordeling besproken, maar zullen bij de vervolgbesluiten worden beoordeeld. Deze passende beoordeling concludeert wel dat er geen significante effecten van de Maasvlakte 2, inclusief de zandwinning zijn te verwachten op de Noordzeekustzone en de Waddenzee. Omdat ten tijde van de Passende beoordeling de meest actuele inzichten over de effecten van de zandwinning nog niet bekend waren, zal deze conclusie met betrekking tot de zandwinning bij de vervolgbesluiten nader worden getoetst, mede overeenkomstig het advies van de Commissie m.e.r..

5.3.5. Beoordeling van effecten en cumulatie

a) Reacties

- 11 De Waddenvereniging mist in de cumulatie de (boomkor)visserij in de Noordzeekustzone en geeft aan dat deze wel effect heeft en dus moet worden meegenomen.
- C De Commissie m.e.r. geeft in overweging om de geplande wijziging van het spuibeheer IJsselmeer als onderdeel van de cumulatie te beschouwen en de mogelijke cumulatieve werking van de Kier in de Haringvlietsluizen op het slibtransport in de Noordzee en naar de Waddenzee eenduidiger te verwoorden.
- 10 Productschap Vis is verbaasd over de stelligheid waarmee wordt geconcludeerd dat “de impact van de landaanwinning op de hoeveelheid vislarven (haring, schol en tong) die de Noordzeekustzone en Waddenzee bereikt en het moment dat de vislarven in deze gebieden arriveren, verwaarloosbaar is” (blz. 22). De voorspelde afname van het transport van tong naar de Waddenzee (zie tabel 3.2) lijkt weliswaar klein ten opzichte van natuurlijk variatie, maar ligt nog steeds in de orde van 6%. Dit is volgens inspreker geen gering effect, mede gelet op de ontwikkelingen van dit bestand beoordeeld door ICES en het grote belang van dit bestand voor de Nederlandse visserij. Daarbij is het op zijn minst opvallend dat in de Passende Beoordeling Voordelta een verlies van 3% van habitatype 1110 wél als een significant effect wordt gedefinieerd (blz. 22).
- Verbazing is er ook over het feit dat de conclusie uit deelrapport 2 (blz. 25), “dat de aanleg van de Tweede Maasvlakte mogelijk enige effecten heeft op de groep van vissoorten die afhankelijk zijn van de Waddenzee (platvis)” niet staat vermeld in de Passende Beoordeling. Ook de stelligheid van de eindconclusies met betrekking tot de eidereend, scholekster en kanoetstrandloper wordt ter discussie gesteld (§4.4. en §5.2). Dit steekt af bij de kritische kanttekeningen over onzekerheden die in deelrapport 1 worden geplaatst naar aanleiding van een evaluatie van aanpak en resultaten.

b) Kabinetsstandpunt

De Waddenvereniging mist in de cumulatie de boomkorvisserij. Deze effecten zijn wel in de studie meegenomen, maar in kwalitatieve zin. De Commissie m.e.r. beveelt aan de effecten van het spuibeheer IJsselmeer en Haringvlietsluizen duidelijker en helderder te verwoorden in de Passende beoordeling. Deze adviezen zullen worden meegenomen bij de (informatieverstrekking ten behoeve van de) vervolgbesluiten.

Het Productschap Vis zet vraagtekens bij de conclusie betreffende het effect op Tong. De schatting van 6% heeft betrekking op de Tong-populatie die paait in het Engels Kanaal en Zuidelijke Bocht en die terechtkomt in de Waddenzee. Behalve deze twee locaties zijn er meerdere locaties langs de Engelse, Nederlandse en Duitse kust waar Tong paait. Ook zijn er veel meer opgroeigebieden (dan die waarop de Passende Beoordeling betrekking heeft) rond de Noordzee waar de tonglarven kunnen terechtkomen en opgroeien. Het grootste deel van de larven komt terecht in het Schelde estuarium en langs de Franse/Belgische en Engelse kusten en wordt niet beïnvloed door een Maasvlakte. De 6% afname heeft dus betrekking op een zeer klein gedeelte van alle tonglarven. Deze afname is daarom door de experts als niet betekenisvol ingeschat voor de tongpopulatie in de Noordzee. Het kabinet deelt deze mening.

Het Productschap Vis zegt daarnaast dat er voorbijgegaan is aan de kritische kanttekeningen bij de studies. Er worden in deelrapport 1 en 2 inderdaad verschillende kanttekeningen gemaakt bij de modelresultaten. Daarnaast wordt echter geconstateerd dat ondanks de beperkingen in het modelonderzoek en de daarmee samenhangende onzekerheid in de modelresultaten de verwachting is dat meer inzicht de conclusies van deze studies niet wezenlijk zullen veranderen.

6. Gevolgen voor de PKB

6.1 Conclusie

Ter onderbouwing van de besluitvorming heeft het kabinet bij het kabinetsbesluit (deel 3) van de PKB PMR (2006) een Strategische Milieubeoordeling en een Passende Beoordeling Landaanwinning opgesteld. Deze SMB en Passende Beoordeling Landaanwinning hebben ter inspraak gelegen en zijn onderwerp geweest van advies door de Commissie m.e.r.. Deze Notitie van Bevindingen geeft zowel een overzicht van het advies en de inspraakreacties als van de beantwoording van het Kabinet.

Ten behoeve van de inspraak is een tweetal vragen voorgelegd:

- Kunt u zich vinden in de conclusies van de SMB en de Passende Beoordeling Landaanwinning?
- Vindt u dat de beide beoordelingen voldoende zijn verwerkt in deel 3 van de PKB PMR (2006)?

Uit de binnengekomen reacties valt op te maken dat de insprekers beide vragen breed hebben opgevat en zich veelal direct richten op de PKB zelf. Het kabinet heeft ook deze, buiten de directe vraagstelling vallende reacties, van een beantwoording voorzien.

Alles overziend, geven de ingebrachte reacties en het advies van de Commissie m.e.r. het kabinet geen aanleiding om tot een andere beoordeling te komen van de beleidsuitspraken in de herstelde PKB en de onderbouwing daarvan.

Wel leveren zowel de inspraakreacties als het advies van de Commissie m.e.r. relevante aanknopingspunten voor de besluiten die volgen op de PKB. De inspraakreacties geven een duidelijk beeld van het gevoel en de belangen van diverse insprekers en hun inzet in de vervolgpcedures. Waar mogelijk zullen de betrokken overheidspartijen op dit beeld anticiperen en aldus het draagvlak voor hun besluiten en PMR als geheel (verder) kunnen vergroten. De Commissie m.e.r. geeft adviezen die zich richten op de inhoudelijke en juridische kwaliteit van de vervolgbesluiten. Deze adviezen zullen in die procedures ter harte worden genomen.

De opmerkingen van de Commissie, diverse inspraakreacties en de inbreng van de Tweede Kamer bij het Algemeen Overleg over PMR van 15 juni 2006 zijn voor het kabinet aanleiding geweest om ten aanzien van luchtkwaliteit niet te wachten op de vervolgbesluiten met het geven van een uitwerking aan de PKB/SMB. Het resultaat is een Notitie Luchtkwaliteit, die parallel aan deze Notitie van Bevindingen is opgesteld en aan de Tweede Kamer ter beschikking is gesteld.

De Commissie m.e.r. geeft in haar advies nadrukkelijk aandacht aan de Passende Beoordeling Landaanwinning. De Commissie plaatst kanttekeningen bij de verwoording van de resultaten en raadt aan op basis van deze kanttekeningen tot meer eenduidige, juiste en complete formuleringen te komen bij de passende beoordeling die moet worden opgesteld in het vervolgtraject. Deze adviezen, vormen samen met de op dit punt binnengekomen inspraakreacties, naar het oordeel van het kabinet een belangrijk aanknopingspunt voor het toepassen van de Natuurbeschermingswet 1998 bij de vervolgbesluiten.

6.2 Errata

De tekst in de legenda bij figuur 3.6 (Plangebied Midden-IJsselmonde) en figuur 3.8 (Plangebied Schiezone, Schiebroekse polder en Zuidpolder) moet worden aangepast. Bij de begrenzing van het gebied moet staan: "Begrenzing beslissing van wezenlijk belang".

Bijlage 1 - Overzicht insprekers

Numeriek overzicht

- 1 Nijmeegse KanoSport Vereniging, DIEREN
- 2 Werkgroep "Wij", BRIELLE
- 3 Voornse Wind Surf Vereniging (VWSV), BRIELLE
- 4 Vereniging Natuurmonumenten, 'S-GRAVELAND (namens: Stichting Het Zuid-Hollands Landschap)
- 5 Wijkraad voor Pernis, PERNIS ROTTERDAM
- 6 Jagt, P. van der BARENDRECHT
- 7 Vos - de Steur, J. de KAMPERLAND
- 8 Provincie Zeeland directie Ruimte, Milieu en Water, MIDDELBURG
- 9 Floris, G.M.C. AGDE
- 10 Productschap Vis, RIJSWIJK ZH
- 11 Waddenvereniging, HARLINGEN
- 12 Gemeente Goedereede, OUDDORP ZH
- 13 Waterschap Hollandse Delta, DORDRECHT
- 14 Vereniging Verontruste burgers van Voorne, OOSTVOORNE (*schriftelijk en mondeling*)
- 15 Stichting Natuur en Milieu-Wacht, BERKEL EN RODENRIJS
- 16 Zuid-Hollandse Milieufederatie, ROTTERDAM
- 17 Maatschap L.H. Kooijman & J.W. Kooijman-van der Linden, RHOON
- 18 Gemeente Westvoorne, ROCKANJE
- 19 Gemeente Rozenburg, ROZENBURG ZH
- 20 Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied, BRIELLE (*schriftelijk en mondeling*)
- 21 Vertrouwelijk, naam en adres bekend bij het Inspraakpunt
- 22 E-On Benelux b.v., ROTTERDAM
- 23 Milieudefensie, AMSTERDAM
- 24 Recreatieschap Voorne/Putten/Rozenburg, SCHIEDAM (namens: Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen, Natuur- en Recreatieschap Haringvliet, Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde)
- 25 Hoogheemraadschap van Delfland, DELFT
- 26 Mulder, T. BRIELLE
- 27 Stichting natuurbescherming Vlinderstrik, ROTTERDAM (*schriftelijk en mondeling*)
- 28 LTO Noord, HAARLEM
- 29 Vereniging van Recreatieondernemers Nederland, DRIEBERGEN-RIJSENBURG (mede namens: HISWA, F. Redeker, Veero (Recreatieondernemingen Kop van Goeree, P. Polie, RECRON afdeling Schouwen Duiveland, E. Troost, TOP Voorne (Toeristisch Ondernemersplatform), F. Riedijk, ANWB, J. Droogers, RECRON Zeeland/Zuid-Holland, W.A. Wegman, Stichting Belangenbehartiging Schouwen-Duiveland Zeereservaat, W. Schouw,)
- 30 VTM Milieucommunicatie Rijnmond, Rotterdam
- 31 Vereniging voor Natuur en Milieubescherming Noordrand Rotterdam, ROTTERDAM
- 32 Bewonersvereniging Vlinderstrik Rodenrijs, BERKEL EN RODENRIJS
- 33 Bezorgde Burgers Brielle, BRIELLE, mw. T. Mulder (*mondeling*)
- 34 Bezorgde Burgers Brielle, BRIELLE, mw. M. van Straalen (*mondeling*)
- 35 Vos, A., RHOON
- 36 Stichting de Noordzee, UTRECHT
- 37 Barendregt, S.C. en Barendregt-Langenberg, P.G.W., RHOON
- 38 Aannemingsbedrijf gebr. Barendregt v.o.f., RHOON

Alfabetische lijst

- 38 Aannemingsbedrijf gebr. Barendregt v.o.f., RHOON
37 Barendregt, S.C. RHOON (mede namens: mw. P.G.W. Barendregt-Langenberg)
32 Bewonersvereniging Vlinderstrik Rodenrijs, BERKEL EN RODENRIJS
33 Bezorgde Burgers Brielle, BRIELLE (*mondeling*)
34 Bezorgde Burgers Brielle, BRIELLE (*mondeling*)
22 E-On Benelux b.v., ROTTERDAM
9 Floris, G.M.C. AGDE
12 Gemeente Goedereede, OUDDORP ZH
19 Gemeente Rozenburg, ROZENBURG ZH
18 Gemeente Westvoorne, ROCKANJE
25 Hoogheemraadschap van Delfland, DELFT
6 Jagt, P. van der BARENDRECHT
28 LTO Noord, HAARLEM
17 Maatschap L.H. Kooijman & J.W. Kooijman-van der Linden, RHOON
23 Milieudefensie, AMSTERDAM
26 Mulder, T. BRIELLE
1 Nijmeegse KanoSport Vereniging, DIEREN
10 Productschap Vis, RIJSWIJK ZH
8 Provincie Zeeland directie Ruimte, Milieu en Water, MIDDELBURG
24 Recreatieschap Voorne/Putten/Rozenburg, SCHIEDAM (mede namens: Natuur- en Recreatieschap De Grevelingen, Natuur- en Recreatieschap Haringvliet, Natuur- en Recreatieschap, IJsselmonde)
36 Stichting de Noordzee, UTRECHT
15 Stichting Natuur en Milieu-Wacht, BERKEL EN RODENRIJS
27 Stichting natuurbescherming Vlinderstrik, ROTTERDAM (*schriftelijk en mondeling*)
20 Stichting tot behoud van het huidige Rijnmondgebied, BRIELLE (*schriftelijk en mondeling*)
4 Vereniging Natuurmonumenten, 'S-GRAVELAND (mede namens: Stichting Het Zuid-Hollands Landschap)
29 Vereniging van Recreatieondernemers Nederland, DRIEBERGEN-RIJSENBURG (mede namens: HISWA, F. Redeker, Veero (Recreatieondernemingen Kop van Goeree, P. Polie, RECRON afdeling Schouwen Duiveland, E. Troost, TOP Voorne (Toeristisch Ondernemersplatform), F. Riedijk, ANWB, J. Droogers, RECRON Zeeland/Zuid-Holland, W.A. Wegman, Stichting Belangenbehartiging Schouwen-Duiveland Zeereservaat, W. Schouw)
14 Vereniging Verontruste burgers van Voorne, OOSTVOORNE (*schriftelijk en mondeling*)
31 Vereniging voor Natuur en Milieubescherming Noordrand Rotterdam, ROTTERDAM
21 Vertrouwelijk, naam en adres bekend bij het Inspraakpunt
3 Voornse Wind Surf Vereniging (VWSV), BRIELLE
7 Vos - de Steur, J. de KAMPERLAND
35 Vos, A. RHOON
30 VTM Milieucommunicatie Rijnmond, Rotterdam
11 Waddenvereniging, HARLINGEN
13 Waterschap Hollandse Delta, DORDRECHT
2 Werkgroep "Wij", BRIELLE
5 Wijkraad voor Pernis, PERNIS ROTTERDAM
16 Zuid-Hollandse Milieufederatie, ROTTERDAM

Bijlage 2 - Advies Commissie voor de milieueffectrapportage